

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34100 Trst, ulica Ghega 8/I. telefon 80824. Pošt. pred. (casel-
la postale) Trst 431. Poštni če-
kovni račun Trst. 11/6464

Poštnina plačana v gotovini

T E D N I K

NOVI LIST

Posamezna številka 150 li

N A R O Č N I N A

četrletna lir 1.250 - polletna lir
2.500 - letna 5.000 :: Za ino-
zemstvo: letna naročnina lir
6.000 - Oglasi po dogovoru -
Sped. in abb. post. I. gr. 70%.

S E T T I M A N A L E

ST. 1113

TRST, ČETRTEK 23. DECEMBRA 1976

LET. XXVI.

Božič ni idila

Vse preradi nam prikazujejo mnogi Bo-
žič kot idilo: kot čas miru ali premirja v
večnem boju med dobrim in zlom, kot za-
časno vdajo zla pred dobrim, kot zmago
dobrote in miru nad hudobjo in sovra-
štvom.

Toda Božič ni idila. Božične praznike
doživljamo v najhujšem času leta, ko so
noči najdaljše in vreme najslabše. Danes,
v času elektrike in nafte, nam to ne po-
meni veliko. Toda v nekdajšnjih časih so
se ljudje bali dolgih, mrzlih noči in zgod-
njega mraka, v katerega so neopazno pre-
hajali kratki, mračni, mrzli dnevi. Snežni
zameti so pogosto odrezali cele vasi in
okraje od sveta in lakota je sedela kot
stalni gost pri mizi revnih. To je bil čas
stiske in strahu. V času poganstva so
ljudje trepetali pred zlobnimi silami, ki so
grozile prevladati z vedno daljšimi nočmi
in vedno hujšim mrazom in pomanjkanjem
nad dobrimi silami. Vražjevernost je drža-
la za vrat človeštvo in polnila življenje lju-
di z okrutnostjo in strahom.

Kršćanstvo je pomenilo za človeštvo v
takem stanju neizmerno veselo oznanilo in
olajšanje. In ni čudno, da so začeli ljudje
obhajati praznik božjega rojstva, prihod
Odrešenika na svet, tistega, ki jih je rešil
strahu pred dokončno zmago zlobnih sil,
prav v tem najhujšem času leta, ko je do-
končno prevladala zima in je še daleč
upanje na novo pomlad.

Božični čas pa je tudi danes kljub elek-
triki, nafti in atomski sili čas stiske in bo-
jazni. Koliko ljudi se danes boji, kaj bodo
prinesli prihodnji meseci, prihodnje leto:
morda brezposelnost, pomanjkanje, zao-
stritev gospodarske in politične krize, na-
silje, vojno, smrt. Božič njim in nam vsem
ne sme pomeniti kratkega meddobja pri-
vidne, lažne idile, ampak oznanilo, ki ima
večno veljavo in ki naj pomeni trajno luč,
ki naj razsvetljuje in odganja temo pred
nami. Božič ni pomenil in ne pomeni čas
pozabljenja resničnih težav in stisk, čas
premirja med dobrim in zlom, ampak boj-
no napoved zlu v vseh njegovih oblikah.
Jezus se ni rodil na svet zato, da bi živel
v idili, ampak da bi oznanjal Resnico in
se boril proti zlu. V tem je pravi pomen
božičnega oznanila. V nas naj bi vsako
leto na novo poživilo in okrepilo isto od-
ločenost za boj proti zlu, za razkrinkava-
nje lažnih socialnih in drugih idil, za trga-
nje krinke z obraza laži, za odreševanje
ljudi, posameznikov in narodov, iz suženj-
stva strahu in iz malikovanja oblasti. Če

(Dalje na 16. strani)

VIŠARJE (Kanalaska dolina)

(Foto M. Magajna)

Vesele božične praznike in srečno
novo leto 1977 želi svojim
naročnikom, bralcem in vsem
Slovincem

NOVI LIST

Slovenščina spet na zatožni klopi

Pred civilnim in kazenskim sodiščem v Trstu je bila pred dnevi razprava proti bivšemu tržaškemu občinskemu odborniku in sedanjemu svetovalcu Slovenske skupnosti dr. Rafku Dolharju, ki je obtožen, da je 2. avgusta leta 1975 opravil poročni obred za slovenski par »v slovenskem jeziku, brez sodelovanja tolmača, namesto v italijanskem, kot je za javne akte predpisano v ustavi in po 26. členu predzakonov, pri čemer je tudi krivo izjavil v poročnem listu, da je vzel na znanje izjavi ženina in neveste v italijanskem jeziku.«

Dr. Dolharja je sodišču prijavil nekdanji socialistični podžupan in zdaj eden glavnih pobudnikov akcije za integralno pravo cono Gianni Giuricin, ki je med drugim naprosil sodišče naj ugotovi, ali je poroka veljavna ali ne. Javno tožilstvo je sicer že v preiskavi ugotovilo, da je poroka veljavna in da dr. Dolhar ni ničesar po krivem izjavil v poročnem listu. Mnenja pa je, da je zagrešil zgoraj omenjena kazniva dejanja, zaradi česar se mora zdaj braniti pred sodiščem.

Odvetnika dr. Frane Tončič in dr. Drago Štoka, ki branita obtoženca, v svojem obrambnem spisu med drugim poudarjata, da izvajanja javnega tožilstva niso utemeljena v obstoječem pravnem redu, Republiška ustava — pravita branilca — ne predpisuje uporabe italijanskega jezika na upravnem področju, ampak celo predvideva v svojem 6. členu posebne norme za jezikovne manjšine. Funkcijo župana ali občinskega odbornika, ki opravlja poročne obrede, je treba primerjati s funkcijo notarja, ki pa po obstoječih zakonih lahko urad-

no jemlje na znanje akte, četudi ti niso napisani v italijanskem jeziku, s pogojem, da notar in priče obvladajo jezik, v katerem je akt napisan.

Ni moč razumeti — nadaljujeta branilca — zakaj to načelo, veljavnost katerega nikakor ne morejo zanikati anahronistične ideologije pretiranega nacionalizma, ne more veljati tudi za občinskega predstavnika, ki opravlja poročni obred, če sam in vsi zainteresiranci obvladajo neitalijanski jezik. Ni moč tudi razumeti, kakšno kaznivo dejanje je zagrešil dr. Dolhar, ko je zapisnik o opravljenem poročnem obredu sestavil v italijanskem jeziku, čeprav obvlada slovenski jezik, kot ga obvladajo ženin

in nevesta ter priči. Branilca na koncu svojega spisa dobesedno navajata določilo posebnega statuta Londonskega sporazuma, ki zagotavlja pravico uporabe slovenskega jezika v javnosti. Branilca seveda zahtevata popolno oprostitev obtoženca, ker dejanje ni kaznivo. Medtem ko poročamo, sodišče še ni izreklo razsodbe.

Za tujega opazovalca in tudi za najbolj preprostega človeka, ki je količkar pri zdravni pameti, je celotna zgodba naravnost neverjetna. Za zadevo, ki je jasna kot beli dan, je bilo treba sprožiti zapleten postopek pri civilnem in kazenskem sodišču, medtem ko bi se celotna zadeva lahko rešila na ravni javnega tožilstva. Nič čudnega ni, da je italijansko sodstvo v hudi krizi, če se gre dlakocepstva in jemlje resno v poštev prijave, ki očitno imajo natančno pobarvano politično ozadje.

Deželni proračun in štiriletni načrt

Deželni svet je 16. decembra izglasoval štiriletni načrt za obdobje 1976-1980 ter proračun za prihodnje leto. Slednji znaša preko 500 milijard, štiriletni načrt pa izdatek preko 1200 milijard. Gre za vsekakor velikkanske vsote, ki pa so v glavnem usmerjene v vsesplošno obnovo in razvoj potresnega področja.

V splošno razpravo so posegli predstavniki vseh strank, ki so zastopane v deželnem svetu in v glavnem osredotočili svoje govore na problematiko, ki je nastala po tragičnem potresu, ki je prizadel našo deželo.

Glavni poudarek temu problemu sta v svojih intervencijah dala tudi deželna svetovalec Slovenske skupnosti Štoka in KPI

Lovriha, medtem ko tretji svetovalec slovenskega jezika Romano Špekonja (DC) ob tej priložnosti ni govoril.

Predstavniki SSK Štoka je v daljšem govoru obravnaval poleg potresne problematike (ob tej priložnosti se je zavzel za obnovitev slovenskih vasi in krajev Beneške Slovenije in Režije in za ohranitev njihovih jezikovnih in zgodovinskih značilnosti) tudi vrsto aktualnih problemov, ki zadevajo posebej slovensko prebivalstvo dežele Furlanije - Julijske krajine. Ponovno se je zavzel za avtonomijo slovenskega radia in izboljšanje njegovih programov ter za podaljšanje večernega programa, ki se zdaj neha ob 19.30. Proti temu skrčenju je — kot znano — protestirala dejansko celotna slovenska javnost v zamejstvu. V nadaljevanju svojega govora se je zavzel za ustanovitev posebnega slovenskega šolskega okraja ter za globalno zaščito vseh pravic Slovencev v Italiji v luči osimskih sporazumov.

Slovenski svetovalec Štoka je predložil več resolucij, ki jih je predsednik deželne odbora Comelli v celoti osvojil. Resolucije so važne in predvidevajo deželno financiranje za gradnjo slovenskega šolskega centra v Gorici, izglasovanje deželnih izvršilnih zakonov na področju toponomastike, novo normativo v zakonih, ki zade-

OBVESTILO

Zaradi današnje povečane izdaje prihodnja številka Novega lista ne bo izšla v četrtek, 30. t. m., ampak v četrtek, 6. januarja 1977.

vajo razlašcanje v javno korist, ter globalno zaščito slovenskih pravic v duhu zadnjega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo.

Ker je deželni odbor vse te resolucije SSK sprejel, dal po svojem predsedniku Comelliju izrecna zagotovila za slovensko narodno skupnost in ker je deželni odbor pred kratkim sprejel zakonski predlog SSK glede povračila stroškov in bremen slovenskim šolam za dvojezično poslovanje, je predstavnik SSK v deželnem svetu Štoka vzel vse te korake na znanje in se pri štiriletnem načrtu ter pri proračunu za pri-

(Dalje na 16. strani)

Poslanska zbornica potrdila sporazume med Italijo in Jugoslavijo

Poslanska zbornica je pred dnevi z veliko večino glasov po dolgi razpravi končno odobrila vladni osnutek zakona za ratifikacijo osimskih sporazumov med Italijo in Jugoslavijo. Vladni osnutek zakona bo zdaj romal v senatno zbornico, kjer se bo razvila podobna razprava kot v poslanski zbornici. Predvidevajo, da bo ta razprava konec januarja prihodnjega leta. Šele po odobritvi v senatu bo predsednik republike lahko podpisal zakonski osnutek in ga dal objaviti v uradnem listu. Sporazumi pa bodo postali veljavni, ko si bosta obe vladi izmenjali ratifikacijske listine. Če pojde vse srečno, se bo to zgodilo v začetku februarja prihodnjega leta.

Razprava v poslanski zbornici je pokazala, da se velika večina poslancev zaveda izrednega političnega pomena teh sporazumov, ki odpravljajo sporno mejno vprašanje med obema državama in proglašajo sedanjo demarkacijsko črto med bivšo cono A in cono B neuresničene Svobodnega tržaškega ozemlja za dokončno državno mejo, ki odslej ne more biti več sporna. Marsikateri poslanec pa je imel določene pomisleke, kar zadeva gospodarsko vsebino sporazumov, zlasti glede načrta o ustanovitvi industrijske proste cone vzdolž meje

na Krasu. Velika večina poslancev pa ni nasedla tržaškemu italijanskemu nacionalističnim aktivistom, ki so z akcijo za ustanovitev integralne proste cone dejansko hoteli prepričati, da bi poslanska zbornica potrdila veljavnost politične vsebine osimskih dogovorov.

S stališča narodne manjšine so sporazumi pomembni, ker odpirajo možnost, da se naša problematika končno začne pravično reševati, in sicer po črki in duhu, ki sta navedena v uvodu glavne osimske pogodbe med obema državama. V tej zvezi je treba omeniti, da so predstavniki Krščanske demokracije, socialistične in republikanske stranke, komunistične partije ter socialdemokratske stranke predložili v poslanski zbornici resolucijo, ki je bila sprejeta z veliko večino glasov in ki med drugim obvezuje vlado, da pripravi primerne instrumente, ki naj zagotovijo popolno enakopravnost, svobodni razvoj in globalno zaščito slovenski narodni manjšini, ki živi v deželi Furlaniji Julijski krajini.

To bi morala biti po našem zgovorna potrditev pravilnosti naših izvajanj, češ da odpirajo osimski sporazumi tudi možnost, da se končno začnejo pravično urejati tudi naši specifični problemi.

PROSTOR MLADIH

Ideologije in konkretnost

Pri naši mladini, posebno še pri študirajoči, me moti njena nekonkretnost do splošnih problemov v državi in družbi, ki bi jih lahko označili tudi za politične — nam je izjavil nekdo, ki se zanima za mladino in spremlja njeno dejavnost. Edino konkretno obliko dejavnosti vidim pri skavtih — je nadaljeval — vse drugo pa je usmerjeno k idejnemu oziroma ideološkemu ali literarnemu izpopolnjevanju. Tudi to je nedvomno potrebno, a v tem, da mladina na eni strani hlasta po ideološki izobrazbi in po tem, da bi si izoblikovala čim popolnejši svetovni nazor, po drugi strani pa nima čuta za realnost ali pa se ji celo zavestno umika v ideološke sfere, v svet čistih idej, kjer lahko ostane »čista«, vidim nekaj zelo negativnega.

Prvič si je to lahko tolmačiti kot egotizem in egocentričnost: mladi vidijo in hočejo videti le same sebe in skrbeti za svojo popolnost, da bi se namreč čim boljše oborožili za življenje in si zagotovili čim večjo mero nezmotljivosti ter se obvarovali napak in krivd, toda to vodi v nekako nevtralnost nasproti aktualnim narodnim in svetovnim problemom; drugič vidim v tem pomanjkanje vitalnosti oziroma življenjske energije, da ne rečem življenjskega veselja, ki žene človeka v tveganja in k čim večji udeležbi pri vsem življenju; bežanje v abstraktni svet čistih idej, teorij in načel jim jemlje čut in sposobnost za konkretno doživetje in obravnavanje problemov; in tretjič, ta razširjena želja po literarnem izpopolnjevanju in delovanju je sicer sama po sebi pozitivna, lahko pa je danes tudi znak že omenjenega umikanja v abstraktnost in zmotnega mnenja, da bomo lahko

Slovenci reševali svoje probleme predvsem na literarnem področju — mnenje, ki je vladalo pred več kot sto leti, kateremu pa smo se zadnje čase spet začeli vdajati.

Tako smo priče čudnemu pojavu, da so teoretično zelo podkovani mladi ljudje neverjetno neobogljivi in neodločni, in plašni pred najbolj enostavnimi konkretnimi problemi in se jim izmikajo, kolikor morejo; po drugi strani pa se — namesto da bi si izdelali vsaj neka teoretična stališča do stvarnih problemov — vedno bolj izgubljajo v teorijah in protiteorijah, težah ni antitezah in nazadnje popolnoma izgubijo smer, tako da si zaradi samih teorij ne znajo več odgovoriti, kaj je demokracija, kaj je nacionalno vprašanje, kaj je osvobodilni boj, itd., da niti ne govorimo o vprašanjih, kaj je socializem, kaj komunizem,

fašizem, kapitalizem in tako naprej — vsi ti pojavi jim postajajo vedno bolj abstraktni in zmedeni. Ne pomenijo jim nič več konkretnega, ker zavračajo konkretnost, ampak čiste abstrakcije. Tako npr. zanje ni več važno, kaj počenja kak sistem, tudi če izvaja masovne pokole ali množično zapira svoje nasprotnike in celo nedolžne ljudi; zanje je važna samo ideja oziroma ideologija, na katero se sklicuje. Če je ta ideologija zanje »prava«, potem je zanje pravilno tudi vse tisto, kar se počenja v njenem imenu. To je zanje logika, od katere jih ni mogoče odvrniti.

Neverjetno je, koliko mladih, dozdevno izobraženih in simpatičnih ljudi tako misli. V svetu, ki jih obdaja, se kot ogromne pošasti spopadajo sistemi realnih političnih in vojaških sil za oblast nad narodi, državami, celinami in vsem svetom, toda ti mladi vidijo v tem samo boj čistih idej. In ta nesposobnost konkretnega presojanja, dožemanja in reševanja stvarne problematike je tisto, kar vzbuja zaskrbljenost.

Nerazumevanje profesorjev

V soboto, 18. decembra, so dijaki vseh slovenskih višjih srednjih šol v Trstu priredili zborovanje, na katero so povabili prof. Sama Pahorja, občinskega svetovalec v Trstu dr. Rafka Dolharja in Izidorja Predana, glavnega in odgovornega urednika glasila beneških Slovencev »Matajur«, proti katerim so bili v zadnjih časih uvedeni sodni postopki, ker so se zavzemali za dosledno izvajanje dvojezičnosti, ali so v nekaterih, sicer dovoljenih okoliščinah, uporabljali slovenski jezik. Izidor Predan se zborovanja ni mogel udeležiti, poslal pa je pismo, ki ga je na zborovanju prebral njegov sin.

Poglejmo najprej, kako so potekali dogodki. Predlog za to zborovanje so dali dijaki učiteljskega, katerih predstavnica se je v četrtek, 16. t.m., sestala s predstavnikom dijakov znanstvenega in klasičnega liceja; na tej seji je predstavnica učiteljskega povedala datum zborovanja in to naj bi bila sobota, 18. decembra. Predstavniki dijakov znanstvenega in klasičnega liceja so naslednjega dne, 17. decembra, prosili ravnateljico, naj izda dovoljenje za zborovanje. Ta pa je trdila, da dovoljenja ne more izdati, ker je za to pristojen zavodski svet. Naj tu povemo, da so dijaki porabili že vse ure, ki so jim namenjene za borovanja, prav zato bim oral torej odločati zavodski svet. Ravnateljica pa zavodskega sveta ni sklicala, pač pa je vprašala za mnenje profsorski zbor, ki se je izrekel proti zborovanju, češ da dijaki že tako izgubljajo preveč pouka. Istega dne je ravnateljica poslala okrožnico, s katero je obveščala dijake, da bodo ti-

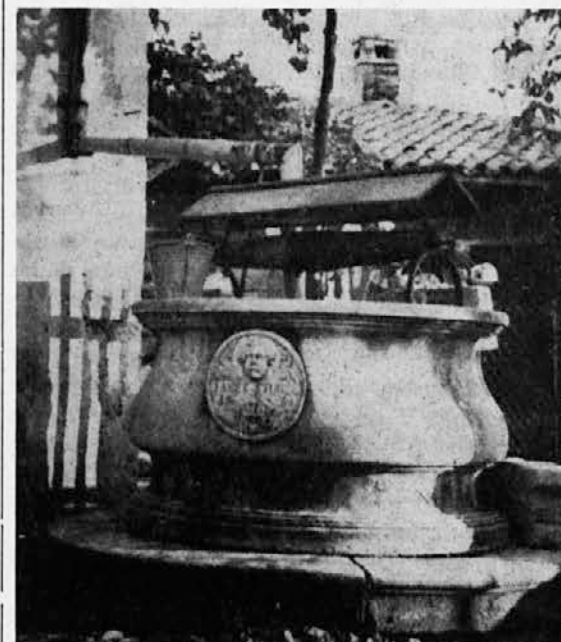
(Dalje na 9. strani)

»JAMBOR« številk 2

Te dni je izšla nova, druga letošnja številka skavtskega glasila »Jambor«, ki izhaja seveda šapilografiran. Velik del številke je posvečen letošnjemu jamboreju v Pinedu, pri naša pa tudi marsikaj drugega zanimivega in aktualnega, med drugim članek »Skavt in božič«, ki ga je napisal Tone in v katerem je rečeno med drugim: »Ko premišljam o osnovnih značilnostih skavtizma, kot so ljubezen do narave, pristnost, enostavnost, božja navzočnost in lepota narave in sploh božja bližina, se mi zdi, da vse te značilnosti še posebej ponazarja Božič Jezus, ki je rodil izven takojmenovane »civilizirane« družbe. Ni si iskal toplote v velikem mestu Jeruzalemu v razkošnih stanovanjih velikašev, trgovcev in ostalih mogotcev. Sprejel je raje družbo preprostih pastirjev in živali. Pastirji so bili preprosti ljudje, toda dobri, še nepokvarjeni, enostavni in zelo povezani z naravo in s svojimi čredami. Prav zaradi teh svojih lastnosti so našli Jezusa in ga tudi sprejeli za svojega, česar ostali v velikem mestu ne bi in niso zmogli. Jezusa so našli tudi trije Modri. To dejstvo nas uči, da Jezusa lahko najdemo le preprosti ljudje in zelo modri. Ostalim, ki so nekje v sredini, je Jezus vedno tuj. Nadalje je Božič tako blizu vsakemu kristjanu zaradi jaslic — nadaljuje Tone, ki je duhovni voditelj organizacije slovenskih skav-

tov na Tržaškem. Jaslice ponazarjajo čisto, še nepokvarjeno naravo. Ta pa je vedno privlačevala človeka, saj je v njej našel vedno čar lepote in doživetij. Še posebno bi morale biti drage skavtski duši zaradi razpetih pastirskih šotorov, tisočeri zvezd na jasnem nebu, ovc, ki se pasejo. Nekaj podobnega doživlja skavt ali skavtinja ob vsakem taborjenju. Tu gre predvsem za globljo povezavo med naravo in človekom. Tega pa je na žalost danes vedno manj. Jezusov prihod na zemljo predstavlja posebno božjo bližino v odnosu do človeka. Bog ni le nekje daleč, daleč. Njegov glas lahko začutimo v vsaki stvari, v človeku in tudi v globini samega sebe. Mislim, da danes človek ne najde božjega glasu v naravi zato, ker je izgubil pravo povezanost z naravo, ker nima več pravega odnosa do narave.

Božiču je posvečeno tudi »Premišljevanje« — meditacija o Božiču in njegovem pomenu. Seveda pa skavti niso vedno zatopljeni v premišljevanje in tudi ne vedno resni, zato je v »Jamboru« polno veselih, humorističnih prispevkov, kot npr. »Metla skozi stoletja«. Nekaj pa je tudi člankov s področja naravoslovja, npr. »Sonce«, ki ga je napisal Boris, in zaključek daljšega spisa »Se živali obnašajo nagonsko ali priučeno?« izpod peresa Dobrosrčnega Jastreba. Številko krasijo risbe in fotografije.

Vodnjak v Repniču

(Foto M. Magajna)

Novo občinsko gledališče v Boljuncu

V Boljuncu so v nedeljo, 19. decembra, slovesno odprli občinsko gledališče »France Prešeren«. Gre za izredno pomembno uresničitev, ki bo zagotovila celotni dolinski občini kulturno - prosvetni razvoj. Ta je nujno potreben ob valu industrializacije in urbanizacije, ki jo je zajel v zadnjih letih. Uresničitev načrta je bila delno mogoča prav z denarjem, ki ga je občina prejela od razlaščenih občinskih zemljišč. Kulturno središče obsega dvorano z 260 sedeži in vrsto prostorov, ki bodo služili prosvetnemu društvu »France Prešeren«.

Otvoritvene slovesnosti so se udeležili najvidnejši predstavniki slovenskega kulturnega in političnega življenja, podprefekt Pino, jugoslovanski generalni konzul Ivan Renko ter konzul Srečko Kovačič. Poslopje je najprej blagoslovil domači župnik Marij Gerdol. Podčrtal je pomembnost poslopja za sam obstoj na ogroženem ozemlju kot izraz volje po nadaljnjem razvoju. Dolinski župan Švab je v svojem slavnostnem govoru poudaril, da so zidovi gledališča zrasli iz temeljev bitke za ohranitev izročil. Omenil je žrtve pod fašizmom in odpor kot tudi obdobje v zadnjih letih, ko je val industrializacije butnil in skoro preplaval celotno občino z bolečimi razlastitvami. Kulturno središče bo odprto vsem pobudam v duhu idealov, za katere so se naši predni-

ki borili in žrtvovali, za svobodo, enakopravnost, kulturni in gospodarski razvoj posameznika in družbe, za sožitje in prijateljstvo. Spregovoril je nato še podpredsednik deželnega odbora Nereo Stopper, ki je naglasil pomembnost novega gledališča za razvoj tradicij in kulture prebivalstva ter poudaril pravilnost poimenovanja po največjem slovenskem pesniku, ki naj bo zgled tudi za bodoče rodove. Izrekel je nadalje prepričanje, da bo gledališče služilo tudi nadaljnjemu razvoju sodelovanja med slovenskimi in italijanskimi kulturnimi ustanovami. Zavzel se je za primerno podporo pri dokončni ureditvi kulturnega središča, predvsem pa je zagotovil gmotno pomoč dežele pri uresnitvi kulturnih pobud v skladu z deželnim zakonom.

Sledil je nato še nastop instrumentalnega zbora italijanske srednje šole od Domja in pevski nastop dijakov srednje šole »Simon Gregorčič« iz Doline. Popoldne je bila v novi dvorani prva prireditev, ki jo je pripravilo domače prosvetno društvo. Predstavniki kulturno - prosvetnih organizacij so posredovali pozdrave in čestitke. Prisotna je bila tudi delegacija pobratene občine Kočevje. Predstavniki Zveze kulturno - prosvetnih organizacij Slovenije je med sporedom podelil pevcem in pevkam domačega zbora 32 Gallusovih odličij.

Okrogla miza v Nabrežini

Prosvetno društvo »Igo Gruden« iz Nabrežine je v sredo, 15. t. m., priredilo okroglo mizo o temi »osimski sporazum in slovenska manjšina«. Za predavanje je naprosilo časnika dr. Draga Legiša in predsednika Slovenske kulturno - gospodarske zveze Borisa Raceta. Večera v društveni dvorani se je udeležilo lepo število ljudi, ki so pozorno sledili izvajanjem obeh govorikov in se nato tudi v precejšnjem številu udeležili razprave.

Dr. Legiša je podrobno razčlenil osimske sporazume med Italijo in Jugoslavijo v luči manjšinske problematike, pri čemer je ugotovil, da je ta problematika omenjena v uvodu glavne pogodbe med obema državama ter v njenem 8. členu. Obe državi sta se z mednarodnim sporazumom obvezali, da bosta uredili položaj narodnih manjšin, in hkrati tudi določili načela manjšinske zaščite. Gre torej za obvezo obeh držav na mednarodni ravni, čeprav predvideva osimski sporazum, da bosta obe državi manjšinsko problematiko uredili z notranjimi normami, in sicer na avtonomen način. Govornik se je v drugem delu svojega predavanja dotaknil gospodarske vsebine osimskih sporazumov in ugotovil, da se odpirajo nove možnosti ter oblike tesnejšega gospodarskega sodelovanja med sosednjima državama. V tej zvezi je opozoril na načrt ustanovitve industrijske proste cone vzdolž meje na Krasu, zaradi česar bodo prav gotovo nastali mnogi ekološki, urbanistični in sociološki ter navsezadnje tudi narodnostni problemi. Dr. Legiša pa je pripomnil, da pomeni ta načrt kljub vsemu novo in izvirno obliko gospodarskega sodelovanja med obema državama, od katerega bi morala imeti korist tudi slovenska narodnostna

skupnost, če se bo znala v novo dogajanje primerno in pravočasno vključiti.

Boris Race je v svojih izvajanjih med drugim dejal, da predstavljajo osimski sporazumi izhodišče za reševanje manjšinskega vprašanja, kajti ureditev teh problemov bo tudi v bodočnosti odvisna od politične volje pristojnih državnih organov in od stopnje demokracije v državi. Govornik je tudi podrobno razčlenil ozadje akcije za ustanovitev tako imenovane integralne proste cone, ki so jo sprožili in jo vodijo tisti krogi, ki odločno nasprotujejo predvsem politični vsebini osimskih dogovorov in se poleg tega nočejo sprijazniti z dejstvom, da je bodočnost Trsta predvsem odvisna od gospodarskega sodelovanja z zaledjem. Tudi Race se je strinjal, da bodo nastali mnogi problemi z realizacijo industrijske proste cone na Krasu, a je pri tem opozoril na stališča, ki so jih zavzele tržaška občinska, pokrajinska in deželna uprava, iz katerih med drugim jasno izhaja, da izvedba tega načrta nikakor ne sme škodovati interesom slovenskega prebivalstva.

Kot smo omenili, je v razpravo poseglo lepo število poslušalcev, ki so opozorili tudi na nekatera vprašanja, katerih se predavatelj nista dotaknila.

—o—

OBVESTILO NAROČNIKOM

Zaradi vedno večjih stroškov smo primorani s prihodnjim letom zvišati naročnino. Letna naročnina bo tako 6 tisoč lir, za inozemstvo pa 8.000 lir. Naročnike prosimo za uvidevnost in razumevanje.

Uprava

Jubilejni koncert zbora »Fantje izpod Grmade«

Pevski zbor »Fantje izpod Grmade« je v nedeljo, 19. t. m., priredil v Motelu Agip v Devinu koncert ob desetletnici svojega neprekinjenega delovanja. Slovesnost je potekala v pravem prazničnem vzdušju, udeležilo pa se je izredno veliko število prijateljev tega neutrudnega zbora, ki že celo desetletje goji slovensko pesem. Pevski skupini je izrekla svoje čestitke cela vrsta predstavnikov raznih slovenskih organizacij in društev, tako s Tržaškega kot z Goriškega. Naj omenimo le nekaj izmed teh: v imenu Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu je spregovoril dr. Zorko Harej, Marij Maver je zboru čestital v imenu Slovenske prosvete iz Trsta, pismo so čestitke poslala tudi prosvetno društvo Igo Gruden, športno društvo Sokol iz Nabrežine in prosvetno društvo Tabor z Opčin ter godbeno društvo iz Nabrežine, zboru sta izrekla voščilo tudi predstavnika pevskega zbora »Majnik« iz Zgonika, deklškega zbora iz Devina; v imenu občinske uprave je spregovorila odbornica Mervičeva, z Goriškega pa so zboru prinesli pozdrave Mirko Špacapan, v imenu Zveze cerkvenih pevskih zborov, predstavniki društva »Hrast« iz Doberdoba, pa še Zveza slovenske katoliške prosvete.

Dirigent Ivo Kralj je v svojem pozdravnem nagovoru obrazil, kako je sploh prišlo do ustanovitve tega zbora, podal je tudi nekaj smernic za nadaljnje delo in omenil, da se zbor nenehno srečuje s težavami, to pa predvsem zato, ker je danes zborovski petje doseglo izredno visoko raven, zahteve postajajo čedalje večje, pa tudi kriteriji se višajo. »Fantje izpod Grmade« pa si bodo vedno prizadevali, da bodo še dalje posredovali in ohranjali lepoto slovenske pesmi, je zaključil Ivo Kralj.

Posamezne točke sporeda je prijetno povezovala gospa Nadja Malalan. Program, ki so ga »Fantje« izvajali, je bil nedvomno dobro izbran, saj je obsegal osemnajst pesmi. Zastopani so bili avtorji iz starejših glasbenih obdobj, nekaj pa je bilo tudi modernejših glasbenih priredb.

Zbor se je za svoj jubilej dobro pripravil in lepo podal večino pesmi. Tudi tokrat so »Fantje« pokazali, da je njihovo požrtvovalno delo dobro obrodilo. Naj tu omenimo, da sestavljajo zbor predvsem ljudje, ki po končanem vsakdanjem trdem ročnem delu redno hodijo na vaje, s to svojo vztrajnostjo pa prav gotovo dajejo zgled mnogo višje izobraženim ljudem, ki največkrat ne najdejo časa za tovrstno ali kakršnokoli drugo kulturno ali prosvetno dejavnost.

Kot gost je na koncertu nastopil deklški zbor iz Devina, ki se je letos okrepil z nekaj novimi članicami. Dekleta so pod vodstvom Hermana Antoniča zapela tri pesmi, občinstvo pa je njihovo izvajanje nagradilo z navdušenim ploskanjem.

Slovesnost se je zaključila s podelitvijo spominskih plaket, ki jih je za tiste člane, ki delujejo v zboru že od vsega začetka, pripravil Kulturni krožek Devin - Štivan. Priznanje so prejele tudi žene vseh pevcev, ki se prav gotovo žrtvujejo, ko ostajajo same doma in so njihovi možje pri pevskih vajah.

A. L.

»Kultura, ki jo moramo rešiti«

Novi list je pred časom že pisal o tem, da je bila v obeh katastrofalnih potresih, maja in septembra letos, močno prizadeta tudi kulturna dediščina Furlanije ter bližnjih pokrajin, tako tudi večjega dela Beneške Slovenije. Poznavalci umetnostnega in sploh kulturnega bogastva Furlanije trdi jo, da so letošnji potresi posegli v samo srce te dežele, ki je sedaj civilizacijsko bistveno osiromašena. Potresni sunki so zrušili stara furlanska mesteca, gradove, cerkve, vile, karakteristična vaška naselja z značilnimi visokimi zvoniki. Prebivalstvo krajev, ki ležijo najbližje epicentru potresa, se je v velikem številu izselilo, mnoga polja so zapuščenjena, tako da se utegne zgoditi, da bo pokrajina, v kateri je življenje skoraj zamrlo, popolnoma spremenila svoje zunanje lice.

To so seveda le najbolj črnogledne napovedi, saj tisti, ki jim je pri srcu usoda Furlanije, upajo, da bo prebivalce sčasoma minil strah in da se bodo spet naselili v domače kraje. Gradnja novih in obnova sta-

rih hiš, posebej še v zgodovinskih mestecih, pa prinaša številna težko rešljiva vprašanja. Gotovo je, zlasti še po močnih septembrskih sunkih, da bo marsikje nemogoče obnoviti njihovo nekdanjo podobo, saj ponekod (n.pr. v Pušji vasi) ni ostalo od posameznih zgodovinsko pomembnih stavb in celotnih mestnih jader skoraj nič, številni starejši objekti, kakor so gradovi, palače, cerkve itd., pa so, če že ne porušeni, tako razrahljani, da bo njihova obnova terjala ogromna finančna sredstva. Nekoliko boljše je s premičnimi umetnostnimi spomeniki, saj so te z ogroženega področja prenesli v zbirna središča (franciškanski cerkvi v Vidmu in Pordenonu ter vili Manin v Passarianu) že po prvem majskem potresu, podobno tudi knjige iz Humina in Osoppa, ki so začasno nastanjene v Gorici. Po izjavah strokovnjakov je večina premičnega inventarja, razen seveda tistega, ki je bil uničen že v ruševinah, rešena propada.

Vidimo torej, da je potres v Furlaniji sprožil vprašanja, ki zadevajo obnovo življenja v celoti, ne samo njegove materialne, temveč tudi duhovne plati. Z namenom, da bi opozorili tudi na ta aspekt obnove Furlanije, so 4. septembra letos v vili Manin v Passarianu odprli dve razstavi, »Una cultura da salvare« (Kultura, ki jo moramo rešiti) in »Capolavori d'arte in Friuli« (Vrhunska umetnostna dela v Furlaniji). Prva razstava prikazuje manjše število premičnih umetnin (kipov, slik, opreme) v takšnem stanju, kot so jih našli neposredno po potresu, velike črno bele fotografije pa nam kažejo stanje nepremičnih spomenikov v Huminu, Pušji vasi, Artegna, Osoppu, Buji, Maianu, Čenti in drugod po manjšem potresu. Znano je, da se je stanje v septembru še poslabšalo, saj je n.pr. znamenita romansko - gotska stolnica v Pušji vasi po prvem majskem potresu deloma še ostala pokonci, v drugem septembrskem potresu pa se je z zvonikom vred popolnoma zrušila. Tudi pri stolnici v Huminu, ki je v prvem potresu izgubila zvonik in desno stransko ladjo, se je stanje močno poslabšalo. Druga razstava v Passarianu, »Capolavori d'arte in Friuli«, obsega 95 del, zbrana pa so iz vseh treh središč v Vidmu, Pordenonu in Passarianu, kjer so začasno shranili ogrožene umetnine. Razstavljeni predmeti izhajajo iz različnih krajev Furlanije, razmeroma številne pa so umetnine iz videmskega mestnega muzeja oziroma njegove zbirke starejše umetnosti, ki je bila s poškodovanega videmskega gradu prenesena v Passariano.

Prireditelji obeh razstav v vili Manin so izdali kar tri bogato ilustrirane in izčrpno dokumentirane publikacije, s čimer so pokazali, da se dobro zavedajo pomena pravočasne dokumentacije zlasti ob takšnih izrednih priložnostih, kot so hude naravne nesreče, vojne ipd. Gradivo obeh razstav je s fotografijami reproducirano v celoti, katalogom obeh razstav pa je dodana še publikacija Alda Rizzija, direktorja videmskega mestnega muzeja, ki nosi naslov »I lineamenti di storia dell'arte in Friuli« (Oris zgodovine umetnosti v Furlaniji). V začetku knjige je natisnjeno zelo strnjeno besedilo, ki nam podaja glavne smeri umetnost-

nega razvoja v Furlaniji od prazgodovine do danes, zadaj pa so dodane še tabele, s katerimi se pregledno seznanimo z najznačilnejšimi umetnostnimi smermi in dobami, z glavnimi umetniškimi deli in njihovimi ustvarjalci. Ob prelistavanju knjige se le stežka sprijaznimo z mislijo, da marsikateri umetnine, ki jo prikazuje fotografija, sploh ni več.

Ce nekoliko pesimistično presodimo položaj, lahko zapišemo, da Furlanija nikoli več ne bo tisto, kar je bila do nedavne preteklosti, jasno pa je tudi, da bo kulturne spomenike, pri katerih je rešitev še možna, lahko obnovila le z najširšo pomočjo. Zato pripravljajo v Avstriji prihodnje leto posebno razstavo o prizadetem kulturnem bogastvu Furlanije, ki bo obiskala še druge države in s tem opozarjala, da obnova Furlanije ni samo stvar Furlanov, marveč širše evropske javnosti. Furlanija, ki je ustvarila številna umetniška dela in kulturne spomenike evropske pomembnosti, zasluži, da se zanjo zanimamo tudi Slovenci, saj so v preteklosti prav odtod večkrat prihajale pobude, ki so vplivale tudi na slovensko umetnost.

M. A.

—o—

POMOČ ZA POTRESENCE

Kakor je znano sta ansambla »Mejaši« iz Gorice in »L. Hlede« iz Števerjana, skupno s gorovnim društvom »Franc Sedej« iz Števerjana, v preteklem mesecu septembru organizirali »Praznik prijateljstva«, katerega čisti izkupiček naj bi šel za potresence, ki bivajo na obmejnem področju.

Na prazniku sta sodelovala že omenjena ansambla ter ansambel »Iga Radoviča« iz Nabre-

Kratke z Goriškega

Po nekajletnem varčevanju je v Gorici tudi na zunaj videti nekoliko več božičnega vzdušja. Mestna uprava je na Korzu namestila okrasne luči, opaziti pa je tudi božična drevesca. Obiskovalec občuti praznično vzdušje tudi v trgovinah, ki so polne ljudi, še posebej v tistih, kjer prodajajo božične okraske. Tudi v Katoliški knjigarni je vse v znamenju Božiča, saj so se knjige zaenkrat kar nekako umaknile pastirčkom, ovčkam, Jezuškom in drugim figuram.

Te dni prihajajo med bralce tudi knjige Goriške Mohorjeve družbe za leto 1977. Naročniki in kupci bodo za 7.500 lir dobili štiri knjige, in sicer tradicionalni koledar, knjigo »Govoreči bankovec«, povest Sally Trench »Pokopljite me v škornjih« in tretji snopič Primorskega slovenskega biografskega leksikona.

Koledar celjske Mohorjeve družbe za leto 1977, ki je izšel pred kratkim z ostalimi knjigami zbirke, se spominja tudi 90-letnice rojstva msgr. Antona Rutarja, ki jo je obhajal letos maja, posebna spominska članka pa sta posvečena lani umrlima prof. Radu Bednariku in slikarju Tonetu Kralju, ki sta vsak na svoj način prispevala h kulturni podobi Primorske.

Te dni mineva štirideset let, odkar so fašistični zločinci zakrivali enega najhujših zločinov na Primorskem. 27. decembra 1936 so v Podgori napojili z mešanico strojnega in ricinusovega olja znanega kulturnega delavca, pečovodjo Lojzeta Bratuža, ki je po nekaj tednih hudega trpljenja umrl v goriški bolnišnici pri Rdeči hiši. Pok. Rado Bednarik mu je že leta 1937 napisal v spomin knjižico z naslovom »Čisti žrtvi svetla spomin«, ki je bila natisnjena v Grobljah pri Domžalah. Po Lojzetu Bratužu nosi ime glavni trg v Podgori, prav tako tudi znani mešani pevski zbor iz Gorice.

V soboto, 19. t. m., je orgelski mojster Hubert Bergant priredil koncert za dijake slovenskega liceja in učiteljskega v Gorici. Koncert je bil v kapeli nekdanjega malega semenišča, torej v stavbi, kjer od letos dalje gostujejo nekatere slovenske goriške šole.

ZA NAROČNIKE IN BRALCE NA GORIŠKEM

Naročnike in bralce z Goriškega, ki želijo kaj sporočiti našemu listu, ponovno vljudno prosimo, da se obrnejo na naše uredništvo oziroma upravo v Trstu. Naslov je: Novi list, 34100 Trst, ulica Ghega 8/1 - poštni predal (Casella postale) Trst 431. Le tako ne bo zamud in pomot.

Hvala!

Uredništvo in uprava
Novega lista

zine, folklorna skupina iz Ločnika ter humorist Rado Ferlan iz Škofje Loke.

Čeprav so se v soboto, 11. septembra, potresni sunki ponovili, je bil isti večer zadovoljiv.

Izkupiček praznika je znašal L. 381.500, ki so ga zainteresirani podarili goriškim skavtom in so ti nabavili seveda še z drugimi sredstvi eno srednjo rulotko in jo odpeljali v vas Tipano za eno družino.

—o—

ŠTEFANOVANJE SKAD-a

SKAD - Gorica priredi 26. decembra ob 19. uri v pivovarni »Al Stallon« — Marina Julia pri Trziču tradicionalno »štefanovanje«. Igral bo ansambel »Explorer 74«.

—o—

V sredo je izšla nova dvojna, 56.-57. številka »Zaliva«, aktualna in polemična kot vedno. Do bi se v Tržaški knjigarni.

Sigrid Undset: NORVEŠKI SVETI VEČER

Odlomek iz knjige »Elleve aar« (Enajst let), v kateri je tudi pri Slovencih zelo priljubljena norveška pisateljica Sigrid Undset v tretji osebi opisala svoje otroštvo, ki ga je prebila največ v Oslu.

Ko so spekli že vse drugo za Božič, je zaprosila mama teto Dahlovo, da bi ji posodila svoj »kokardni model«. Teta Dahlova je pekla tako potico v obliki rozete, ki je veljala v sorodstvu za najboljšo potico na svetu, in tudi Anine je pekla »kokarde« po receptu tete Dahl in v njenem modelu. Tokrat so poslali Ingvild in Marit, da bi ga prinesli.

Predpoldne ob delavnikih je bilo pozimi vedno precej mrzlo v dnevni sobi tete Dahlove. Deklici sta sedeli na stoli z visokim naslanjalom, temno prepleškanih z zlato školjko na hrbtu in s črto iz rdečega volnenega damaska na trdih pletenih sedežih. Teta Dahlova je postavila pred njiju skledo, ki sta jo imenovali kabaret, razdeljeno v dva dela z visokim ročem na sredi. V eni so bile pokušnje njene ga božičnega peciva, med njimi tudi »kokarda«, v drugi pa razčrtverjene pomaranče. Kadar sta doma dobili pomaranče, je bilo vedno gorje, morali sta jih sami lupiti in tako se jima je prijel prstov rumen sok, katerega vonja Ingvild ni mogla trpeti. Iz razčrtverjenih pomaranč teta Dahlove pa se je dalo srkati meso, ne da bi se sok prijel prstov, in tam je bila tudi sladkorna sipa, da sta jih pomakali vanjo. To je bilo najboljšo, kar si je bilo mogoče predstavljati.

Anine je napravila vse, da bi bil ta Božič prav tak, kot so ga bili otroci navajeni obhajati. Napekla je enake potice kot vedno, in napravila žolico — ne norveško prešano žolico, ampak drugačne vrste, iz svinjske glave in telečjega mesa, z dišavami in mnogo lavorovih listov v veliki stekleni posodi in polito z masčobo, ki se je strčila v želatino. Pol svinjske glave pa je prekadila in jo porabila za večerjo na sveti večer. Ingvild ni ugajala, a spadalo je k Božiču. Toda letos so bile potice in jedi tako dobre kot nikoli prej. Marie je bila gotovo prvo dekle, kar jih je kdaj imela Anine, ki je bila resnično dobra za pripravo jedil. Zato jo je Ingvild zelo cenila, čeprav ni bila bogve kako zabavna. A celo gres je bil dober, če ga je skuhal Marie, in mlečno kašo je pripravila tako, da je prav nebeško teknila.

V gosti zimski megli, ko so luči rdeče blele ves dan po vsem mestu, je smela Ingvild spremljati mater na paketno pošto in na carino. Pode je pokrivala debela plast umazanega snega, ki so ga bili nanесли ljudje noter na čevlji in se je zdaj topil — zunaj na cestah pa je bila globoka žlapavca; letos je bilo zelo južno vreme. Mama in Ingvild sta čakali, da prideta na vrsto, pod brezstrešno plinsko pečjo, ki je sikala in pela; majhni jeziki golega plamena so se vili iz upognjenih cevi.

Končno so jima izročili veliki paket iz Trondhjema — bil je zašit v žakljevino in popisan s šibo, pomočeno v črnilo — dedek je sam napisal naslov, pa čeprav je bil tako bolan, razodeval njegovo lepo in razločno podčastniško pisavo. In na drugem kraju sta dobili paket iz Kallundborga in paket z božično gosjo od Anininega brata v Kjöbenhavnu. Pustil je bil ofircsko službo in postal trgovec na debelo z masčobami, da bi se lahko toliko prej poročil z očetovo najmlajšo sestro Bil je zaljubljen va-

njo ves čas, odkar sta se srečala še čisto mlada pri poroki Seminga in Anine, a zdaj sta bila že zaročenca.

Domov sta se peljali v črnoordečem mraku cestnih luči in izloženih oken, ki so svetila v debelo črno meglo. Sani so poskakovale in pljuscale v mlakuže, da je brizgalo preko njiju, podrsavale po golem cestnem tlaku in se pogrezale v snežno brozgo. Na Stortovetu je hotel Olsen ustaviti — ali bi smel prositi »doktorco« na mali ol in mala gospodična bi morda hotela čokolado...? »Hvala, Olsen, to je lepo od vas, vi ste zares zelo prijazni, a moramo gledati, da bomo čimprej doma...«

Ko so prispeli domov, so nagnali Ingvild v spalnico. Z ušesi pritisnjenimi na vrata so stale ona in Marit in Birthe in poslušale glasove dleta in kladiva proti tankemu pokrovu kište — skušali so ujeti kaj od titega, kar sta se pomenkovala mati in oče, medtem ko je Anine jemala iz paketa božična darila iz Kallundborga in Trondhjema.

Naslednjega dne so naznanili v šoli božične počitnice. Ne, tako lep se ni zdel Ingvild Božič še nikoli — skoro tri tedne bo rešena šole.

Ko je prišla domov, sta stala Olsen in mama v veži. Olsenov glas se je zdel hripav in nesre-

Starodavna norveška lesena cerkev v Viku v Sognu

čen. Mama je imela mili resni izraz, kakršnega je imela samo takrat, ko ni bila nič drugega kot prijazna, samo prijazna. »Ne, ne, Olsen, tega ne smete reči. To je bilo vendar tako lepo in prijazno od vas... Ja, Olsen, saj dobro vem, kako prijazni in skrbni ste vedno... Torej srečno, Olsen, vesel Božič, vesel Božič!«

Ingvild je hotela vedeti, za kaj je šlo. Mati je nenadno izgledala tako žalostna. »Oh — mislil je, da sem mu morda zamerila, ker naju je snoči povabil na ol. Oh — tako žalostno je, da mora biti vse tako zapleteno — za ljudi, ki želijo vse najboljše...«

Sveti večer in zvonjenje v popoldanskem mraku... A bilo je skoro grozljivo, kako so zvonovi cerkve Sv. Trojice doneli prav nad njihovimi glavami, in takoj nato je zazvonilo iz katoliške cerkve in od vsenaokrog v mestu je prihajalo zvonjenje — doneči zbor se je zdel tako blizu, je Ingvild kar mrzlo valovilo po hrbtu... V Lydersagenu so imeli navado oditi ven na balkon in poslušati, ko so zazvonili za Božič — pod nogami jim je drobno škripala tenka plast zmrznjenega snega in na črnem nebu so se svetile posamezne zvezde skozi tanko mrzlo meglo. Pritrkavanje daljnih cerkvenih zvonov je plavalo kot pridušena glasba v zrak.

Otroci so čakali v jedilnici, medtem ko je mati prižigala svečke na drevescu in pripravila očeta, da se je vsedel v naslanjač. Pogled na bleščeče drevce jih je vsako leto enako neverjetno prevzel. In ko je bilo tiho, pobožno občutje še močno in sveže, je položila mati veliko družinsko biblijo pred Ingvild. Letos naj bi prebrala božični evangelij. To je spadalo k Božiču kot nekaj najnežnejšega in najmilejšega od vsega, in tako so brali ljubo staro poročilo v svetlobi vseh gorečih malih luči na drevescu. V kakšni drugi zvezi niso nikoli mislili nanj.

Potem je brala Anine nekaj cerkvenih pesmi. Med njimi ni bilo nobene od tistih, ki so jih bili peli v šoli vsak dan v zadnjih tednih. Anine je držala v rokah svojo staro birmansko pesmarico in brala danske pesmi, kot so jih peli pri rani službi božji v kallundborški cerkvi.

Ingvild je občutila, kakor da bi mili in preprosti, nekoliko otročji stih danskih cerkvenih pesmi povzročili primeren sestop iz prejšnje visoke slovesnosti z drevescem in evangelijem v jedilno ozračje s potico in medico. Nikoli niso imeli navaše plesati okoli božičnega drevesa, toda ona in Marit in Birthe so hodile okrog njega in odkrivale vse stare znane anjele in steklene krogle in kovinske zvezde — Anine je vsako leto shranila okras z božičnega drevesa.

Ko se je Birthe tako divje naskakala, da je bila prežnana vsa pobožna zbranost, se je začelo razdeljevanje božičnih darov. Otroci so vselej dobili cel kup darov, in tako domače je bilo, da so bili vedno enaki, z majhnimi razlikami: od tete paketi s perilom, nogavicami in spalnimi srajcami — vse plod njenega prostega časa v teku enega leta. Dedek z mamine strani je poslal knjigo »Božične cvetke za otroke« in druge tete in strici igrače. Od dedka z očetove strani so dobili nekaj koristnega, finega, ker je bilo kupljeno v neki trgovini v Trondhjemu. Očetova mama je poslala nekakšne velike okrogle lecte z vlitimi imeni iz belega sladkorja, po enem za vsakega od otrok in deklet, in teh slaščic ni znal peči nihče drug kot slaščičar Erichsen v Trondhjemu. Sveti večer se je vedno zaključil s tem, da so otroci vsi zadovoljni občepeili vsak ob svojem kupu božičnih darov ali da so preučevali pravila za kako igro, ki so jo dobili.

Drugi dan Božiča so bili otroci povabljeni k Wilsterjevim in tam so se vedno zabavali z laterno magico in senčnimi slikami in odrasli sinovi so delali umetniše s kartami in čarovnije za otroke. In opoldne so dobili goveji zrezek, kot ga je pripravila gospa Wilster — rdeč in napol surov. Anine je tisti čas močno verjela v bakterije, tako je vedno tako prepekla meso, da je bilo rodo in trdo. Deklice so se vedno nebrzdano veselile obiska pri Wilsterjevih.

Toda prvi božični dan — bilo je mrzlo in zrak je bil kisel od megle, a so morale vseeno ven. »Popoldne bi bile rajši doma in se igrale z novimi igračami« — a morale so ven na sprehod. Pojdite dol k Akershusu, je predlagala mati, tam je tako lepo. Ali na Sankthanshaugen. Ali pa vzemite smuči in sanke in pojdite v grajski park.

Iz norveščine prevedel F. J.

Lev Detela: **NENAVADNO OBDAROVANJE**

Bil je mrzel, pust in grenak predbožični čas. Evropa je krvavela v vojni. Nekateri so v skrinjah in zabojih še hranili božične okraske iz prejšnjih, mirnejših in svetlejših let. Tudi moja mama je na skrivnostnem dnu nedostopnih in temnih predalov skrivala pozlačene in posrebrene kroglice, veliko zlato zvezdo, zvončke, zvezdice, lesketajoče se papirnate trakove in svetle, nežne niti, ki smo jim pravili »angelski laski«.

Takrat mi je bilo pet let: doba, ki se zelo negotovo svetlika iz poltemne skoraj nedostopne preteklosti. Samo pet drobnih belih sveč smo našli, da bi jih na sveti večer prižgali na majhnem, mršavem božičnem drevescu, kakršno danes mogočni, zadovoljni in siti ljudje zaničljivo ošvrknejo s srepim pogledom in brčnejo v nepotrebno šaro odpadlega vejevja in neprodane robe, ki zagotovo sodi v obcestni jarek ali na smetišče.

Tistikrat v vojnih dneh pa je bilo tiho, neobgledano, pohabljenost, zverženo božično drevesce najlepše božično drevo sveta. Pet sveč je osvetljevalo mogočno zlato zvezdo na njegovem vrhu, ki je prerovala upanje, mir, svetle in jasne dni, take, kot so jih za novo človeštvo uzrli sveti trije kralji v davnem času, ko so za svetlo in prodorno zvezdo stopali proti betlehemskemu hlevčku in proti Jezusovi resnici, ki naj prevrednoti krvavi in denarniški svet.

Tudi mi doma smo iz trde lepenke, ki smo jo pobarvali z različnimi izrazitimi vodnimi barvicami, sami zgradili nerodne, a pristrčne jaslice z Jezusčkom, Marijo in Jožefom, svetimi tremi kralji in nekaterimi drugimi osebami in živalmi. Posebno te zadnje, osliček, kravica, ovčka ali nekaj podobnega, so morale biti dokaj neobgledne, zveržene, le od daleč podobne resničnosti zunanosti živali, ki so jih predstavljale. Zato pa so na neki skrivnostni način tem bolj odgovarjale notranji resničnosti bitij, notranji podobi stvari in sporočil, o katerih so na izrezani lepenki govorile.

»Letos nas Božiček ne bo mogel obdariti... Hudi in trdi časi so! Časi, ki ne prinašajo darov!«

Očetove besede so me oplazile kot strela z jasnega. Božiča brez daril, brez svečane sreče obdarovanja si sploh ni

sem znal predstavljati. Kako uboren bo ta vojni božič, teman, mrzel in brez srca, tak kot turobno zimsko vreme tam zunaj, pod svinčeno sivimi oblaki in golimi temnimi vejami dreves na planjavah!

Tedaj so se mami zasvetile oči ob presenetljivi misli, ki jo je popolnoma prevzela. »Risali bomo, risali bomo darove za nas in za vse dobre ljudi,« je veselo vzkliknila in odhitela po pole papirja. Mamina misel me je presenetila, a hkrati tudi odvrnila od žalovanja. In res smo risali umišljene darove za nas in za vse dobre ljudi, darove v oblakih, ki pa so v dolgih letih medtem za tega ali onega postali resnica, darove, ki bi naj nakazovali lepši in boljši svet miru in prijateljstva, sreče in blagostanja.

Narisal sem veliko rdečo jadrnico, obdano s sinjim, penečim se morjem. Le kje jadra sedaj in kdo je na njenem krovu? In narisal sem veliko sivo letalo s tremi orjaškimi propelerji. Morda kljub viharnemu napredku tehnike po kakih zakotjih sveta prevaža potnike iz dežele v novo deželo. Res je sicer, da so ta božična darila bila le slike daril, kakršne smo si želeli, oziroma kakršne smo komu hoteli podariti. Kljub temu pa so te uborne slike vendarle bile sijajnejše, kot marsikatero danes le še mehanično podarjeno darilo. Tiste slike so bile odsev skritih notranjih upov in bolečin, bile so vera v moč zdravega nad slabim in ubijalnim. V teh slikah je žarelo prepričanje, da pride doba, v kateri človeka ne bosta mučila beda in lakota.

Ko sem tako risal in risal takomimovana darila, ladje, letala, lokomotive, avtomobile, pse in konje, hiše z drevesi, pa-

lače z mogočnimi in veselimi zastavami, gostilne z visokimi črnimi dimniki, cerkve in gore, gozdove in ljudi v najbolj pisanih oblačilih, sem postal tako vesel, da sem začel prepevati. Videl sem, da rišeta tudi mama in oče, vsak po svoje, in vsak s svojimi skromnimi iskrenimi močmi. Nikoli ni bilo pri nas takšnega bogastva, kot ob tistem zadnjem vojnem božiču, ko je grozil bombni napad in je bila smrt vseprisotna.

Tu, v naši sobi, pa je na nenavadnem božičnem drevesčku kraljevala zlata betlehemska zvezda vodnica. Vodila nas je, kot tiste starodavne tri kralje, skozi mrz in temo, skozi revščino in žalost v svet blage in dobrohotne resnice o pravi človečnosti, v svet resnice, ki je velika zaradi svoje skromnosti. Tam na lepenki smo jo videli zarisano. Ime ji je bilo ljubezen in zaupanje in blagohotnost. Tamkaj iz divjine preteklosti nekih nižjih in pritlikavih dob, kot so rekli, je prihajala. In vendar je bila zaradi popolnega soočanja in predanosti z resničnostjo, modra, višja in plemenitejša. Neznaten je bil Jezusček v hlevčku, rumeno se je svetilo seno na jaslicah iz lepenke. In vendar je bila podoba, da sem bil tedaj nadvse srečen, nadvse spokojen, popolnoma eno z božičnim sporočilom, kot sem ga tedaj razumel.

Vedno znova se spominjam na ta davni vojni božič. Sredi mrzlega, revnega, grozovitega in krutega časa smo ga praznovali. In vendar je bil notranje bleščeč in svetel božič in pet sveč na božičnem drevcu je razsvetljevalo na sveti večer petletno otrokovo srce.

Ustanovil se je Svet slovenskih organizacij

V četrtek, 16. decembra so se v dvorani Katoliškega doma v Gorici zbrali zastopniki slovenskih organizacij in ustanov iz tržaške, goriške in videmske pokrajine zato, da ustanovijo krovno zvezo, ki so ji dali ime Svet slovenskih organizacij.

Prva zamisel se je porodila ob srečanju obeh naših prosvetnih central, Slovenske prosvete v Trstu in Zveze Slovenske katoliške prosvete v Gorici. Na občasnih srečanjih se je ponovno porodila želja po povezanosti dela in pobud, pa tudi po nekem skupnem zastopstvu.

Po številnih posegih in pojasnitvah so navzoči prešli k razpravi osnutka pravil. Pregledali so jih, izpopolnili in soglasno odobrili.

Iz pravil naj omenimo, da bo sedež Sveta slovenskih organizacij v Trstu, kot glavnem mestu naše dežele. O namenu govori 3. člen, ki ga zaradi važnosti tu navajamo: »Namen SSO je vsklajevati dejavnost včlanjenih organizacij in ustanov in jih zastopati v skupnih zadevah, na vseh forumih in ravneh. V SSO je mesto za ustanove in organizacije, ki slonijo na načelih slovenstva, idejnega pluralizma, demokratičnosti in samostojnosti. To so kulturne, športne, mladinske, socialne, gospodarske,

sindikalne in druge sorodne organizacije. Vsaka včlanjena organizacija in ustanova ostane v svojem delovanju in življenju samostojna, dolžna je le, da ostane zvesta načelom, ki na njih sloni SSO, in namenom, ki jih zasleduje.«

Pravila SSO so odobrili zastopniki naslednjih organizacij in ustanov, ki postanejo tako ustanovni člani SSO: Slovenska prosveta Trst, in vsa v njej včlanjena društva; Zveza slovenske katoliške prosvete Gorica, in vsa društva v njej včlanjena; pevski zbor Planinka iz Ukev; športno združenje Olympia; zadruga Slovenski dom, Trst; Slovenska Vincencijeva konferenca s svojimi sedmimi krožki; SLOKAD; društvo Anton Gregorčič, Gorica; Slovenski delovni ljudje, Trst; Zveza cerkvenih pevskih zborov, Trst; Katoliški dom, Gorica; Kat. tiškovno društvo, Gorica; Glasbena šola, Trst; Združenje cerkvenih pevskih zborov, Gorica; Dom Jakob Ukmar, Trst.

Po odobritvi pravil so bile prve volitve: za predsednika je bil izvoljen dr. Damjan Paulin, za podpredsednika prof. Marij Maver, Trst; dr. Kazimir Humar, Gorica; Neža Tributsch, Videm; za tajnika Sergij Pahor. V nadzorstvo so prišli: dr. Karel Brešan, Aleksander Mužina, Edi Žerjal; namestnika Dušan Jakomin in Boris Gombač.

Milena Merlak

SREČNO NOVO LETO!

*Vsak od nas je dobil vrečo časa,
da bi z njo na trg življenja odšel.
Tam je prodajal, kar ni nikoli plačal,
kar ne bo nikoli preštel.
Na koncu leta so dnevi razprodani,
razprodan je naš pretekli čas.
Ne moremo ga več kupiti za nobeno ceno.
Kar je bilo, je za vedno odšlo od nas,
odšlo v zaprašene arhive zgodovine
v več ali manj žive spomine.
A še smo srečni in bogati,
ker posedujemo življenje,
in z Novim letom nam bodo želeli
vsi, ki nas imajo radi,
da bi še dolgo in srečno živeli.*

Nora misel za Novo leto

Pred kratkim se je vame zaletela nora misel:

Človek bi moral nekajkrat v življenju zmetati od sebe vse svoje imetje in začeti graditi znova. Razdati ubogim, razdeliti komurkoli, pometati proč..., sploh kakorkoli, samo, da bi se znebil vsega, na čemer udobno sedi, kar ga cokolarsko uklepa, da ni več prožen, svež, ustvarjalen, odprt za vse nove možnosti, vitek v novih življenjskih situacijah... Bilo bi to, kot bi se po obilni mlačvi okopal debelih plasti prahu, da jutri zjutraj začne svež novo setev.

Nora je ta misel, nihče je ne uresniči. In vendar se mi je porodila, ko sem opazoval življenje: svoje, lastno in drugih. Ko sem razmišljal ob žalostnih pojavih okostnevanja ljudi, ki sem jih nekoč poznal v vsej njihovi delovni prožnosti.

Moj kolega je bil. Nekaj starejši od mene. V zadnjih letih študija in prva leta službe. Revež, seveda. Vedno smo ga imeli radi v svoji sredi. Znal je ustvariti prijetno vzdušje, v vsaki situaciji se je znašel, mojstrsko je znal pri tem ali onem nažicati avto za dan dva, da smo jo kam pocedili. Nič kolikokrat! In danes? Tog in napet vozi po svetu v dragoceni limuzini svoj debeli trebuh! Srečanj z njim se bolj bojim kot veselim. Vsi vedo, da avta ne posodi, če bi slekel pol kože z njega. Odkod te spremembe v nekaj letih, odkar je svoj gospod z debelim kosom kruha? To se sprašujem.

Mlada družina. Majhni otroci. Garali so in garali. Gradili. Se za nujne stvari ni bilo denarja. Želeli so si nove postelje in mesa ob nedeljah. Danes imajo vsega. Hišo, dva avtomobila, barvni televizor — ko stara dva (še petdeset jih nimata!) sedita pred njim, obujata spomine na »lepše čase«. In »lepi časi« so tisti, ko še vsega tega niso imeli, ko so sanjali in ustvarjali. (Ali poznate kako drugače te zgošče iz svoje najbližje okolice?)

In jaz? Želel sem si kolo, prišel sem do njega. To knjigo, ono knjigo, sto knjig, do vseh sem prišel. Takšen kos obleke, takšno reprodukcijo ikone, takšno pohištvo, takšno nalivno pero, magnetofon, tisto ploščo ruskih..., do vsega sem prišel. Kar tako, od otroštva. Do marsičesa tudi nisem prišel. Tudi danes si želim to in to, nabavil si bom.

Stara Gora (Slov. Benečija) (Foto M. Magajna)

Jutri bom sanjal o nečem drugem in spet si bom verjetno nabavil... Prav. Vse to je v redu, normalno. In vendar — zase vem to popolnoma gotovo — čim več imam v stanovanju stvari, ki jih ne potrebujem nujno, tem bolj postajam v njih razvodenel. Zavarovalniško lenoben. Čedalje manj me je v meni samem, čedalje več v stvarih. Zdajle se mi zdi, da je večina tega, kar imam — in nimam kaj posebnega — kot debela plast maščobe pod kožo stokiške dame z milijonskim psičkom.

Nekoč sem bil v bolnišnici z možakom srednjih let, ki so mu operirali nekaj v prsnem košu. Nič hudega. Pri operaciji so mu mimogrede odstranili tudi za pest maščobe okoli srca. Trdili so, da so mu s tem podaljšali življenje za eno desetletje. Preklete zaloge nepotrebnega sala! Ali: srečen možak, ki so mu jih slučajno mimogrede odstranili!

Nora je misel, da bi človek vsakih deset let zavestno pometal od sebe vse imetje, vsaj tja do meje najnujnejšega. Gotovo pa vse, na kar je navezan s srcem (človeško srce se namreč sme muditi samo pri ljudeh in v svojih globinah; čim ga obreme-

niš s stvarmi, se njegova kri razvoden in usmradi v gnojnico!). Ta nora operacija »maščobe okoli srca« je tako boleča, da jo stori le kdaj kak norec, genij ali svetnik... Tudi jaz ne vem, če jo bom kdaj zmo-gel...

Taka je moja nora misel. Res nora in neizvedljiva. Sili me pa k opazovanju življenja in k razmišljanju, koliko je ekonomska računica zvest življenjski sopotnik. In še: zdi se mi, da je nekaj takega imel v mislih Jezus, ko je tako »hladnokrvno grozil«: Gorje bogatinom!

Jësen Viherčan
(»Nova Mladika«)

—o—

TRINKOV KOLEDAR ZA LETO 1977

Te dni nam je prišel v roke Trinkov koledar za leto 1977, ki je izšel v Gorici. Namenjen je beneškim ljudem doma in v tujini, zanimiv pa je tudi za širši krog bralcev, saj se v njem lahko seznanijo z beneškoslovensko stvarnostjo, z utrinki iz zgodovine nadiških dolin, s tamkajšnjimi ljudskimi pesmimi in pripovedništvom. Koledar je pisan deloma v narčju, da se tako laže približa beneškoslovenskim ljudem, ki niso obiskovali slovenskih šol, prav to pa mu daje poseben mik, saj je pojčca beneška govorica prijetna za poslušanje.

ESKIMSKO KULTURNO BOGASTVO

Ko so po svetu še hodili velikani, je Nanabozdoo v jezi tako močno udaril svojo ženo po glavi, da je umrla. Nekaj dni kasneje se mu je duh pokojne žene prvič prikazal. Toda Nanabodzoou se jeza ni podela, nobenega kesanja ni občutil, pač pa je še bolj podivjal in zagnal duh pokojne žene v jezero. Nanabodzoou bi še danes kričal in divjal po svetu, če bi se ga veliki duh ne usmilil. Prisilil je velika-na, da se je vlegel na zemljo in ga spremenil v skalo. 105 kilometrov dolgo skalo si je moč še danes ogledati na polotoku Sibrey. Tako zatruje morda najstarejša in tudi napopularnejša eskimska legenda.

In vendar bo ta legenda, kakor tudi ostalo folklorno blago, izginila, kajti med 30 tisoči Eskimov, kolikor jih je še ostalo na arktičnem območju Kanade, lahko na prstih ene same roke preštejemo preživele pripovedovalce pravljic, legend in starodavnih pripovedk. Za zbiranje tega bogastva vlada v Ottavi nima nobenega posluha. Poklicni narodopisci se pretežno ukvarjajo z indijanskimi plemeni, na skrajni sever pa potujejo le znanstvene odprave in vedno v večjem številu geologi in inženirji, saj je rudniško bogastvo skoraj neizmerno. Če angleško govoreči del prebivalstva nima posluha za narodopisje eskimskega izročila, bi večje zanimanje pričakovali od kanadskih Francozov. Med angleško govorečim prebivalstvom je namreč prevladala ameriška teorija »melting pot«, to je mešanje narodov in narodnosti, tako da se po dveh, treh generacijah nihče ne čuti več pripadnika določene narodnosti, pač pa le polnokrvni Američan. Ta »melting pot« izvajajo brez bolečin, brez ukazov od zgoraj, obenem pa tako sistematično, da v sila nagle ritmu življenja nikakor ni več prostora za dobrine, ki jih vsak emigrant prinese s seboj iz

Eskimi plešejo

(Foto Rudolf)

matične domovine. Francosko govoreče kanadsko prebivalstvo pa še dalje preveva dokaj zaostreni nacionalizem, ki skuša pofrancoziti vse, kar je tujega.

Med tem kladivom in nakovalom torej ni prostora za peščico Eskimov in njihovo kulturo. In vendar so eskimske tradicije tako splošno človeške, da ne smejo v pozabo. Eskimi so star kulturen narod, ki je prvi v Ameriki poznal arhitektonsko gradnjo v obokih. Edinole eskimski igloji imajo namreč okroglo streho. Do te večšine se niso prikopali ne Inki in ne Azteki, čeprav je njihova zgodovina preiskana do podrobnosti.

Da so Eskimi vesel narod, priča že dejstvo, da skoraj ne poznajo igre, ki je ne bi spremljala pesem. Celo otroška skrivnica, ko par ugiba, v kateri roki je skrit kovanec, je uglasbena. Za naše pojme je vsa ta glasba morda nekoliko preveč enolična, toda kaj več skopi tekst: »V kateri roki je« tudi ne dovoljuje.

Večina pesmi, pripovedk in legend opiše trdi boj arktičnega človeka za obstoj.

(Dalje na 12 strani)

Praznični pomen folklornih božičnih šeg

Nekateri mlajši slovenski duhovniki so že večkrat odkrito pokazali svoje nasprotovanje do božičnih in velikonočnih navad folklornega značaja, češ da nimajo nič opraviti z resničnim krščanskim vero- vanjem in da ga samo potvarjajo. Zaradi svojega racionalističnega pojmovanja ve- re menijo, da je dopuščeno v verski pra- ksi in sploh v verskem življenju samo ti- sto, kar je razumno, trezno in zakoreni- njeno v verskih tekstih. Ljudsko obredje folklornega značaja po njihovem samo pači resničnega verskega duha in obrede. Tako nepotrebno in celo škodljivo šaro v obliki ljudskega verovanja vidijo, kar za- deva božič, v božičnem drevesu, pa tudi v raznovrstnih ljudskih navadah in obre- dih na predbožični dan in na sveli večer, kot npr. v okrasitvi hiše z omelo in dru- gim zelenjem, v pripravljanju božičnih je- dil, v domačih božičnih obredih in celo v pripravljanju jaslic. Vsi božični obredi in praznovanje bi se morali omejiti po nji- hovem samo na cerkveno praznovanje. Isto pa velja tudi glede velikonočnih na- vad, npr. kar zadeva pirhe, božji grob, blagoslovitev velikonočnih jedi, vstajensko procesijo z raznimi ljudskimi navadami v tej zvezi, uživanje velikonočnega žegna na velikonočno jutro in tako naprej. Po njihovem vse to nima več nobenega po- mena in nobenega smisla ter je celo škod- livo za resnično versko življenje.

Toda tako gledanje na božične in veli- konočne navade takoimenovane ljudske pobožnosti je izraz nestrpnosti, novega janzenizma in popolne otopelosti za ljud- sko čustvovanje. Vere ni mogoče omejiti samo na razumsko področje, saj potem bi od nje malo ostalo, kajti prej ali slej bi morali izločiti iz nje tudi verovanje v vse nadnaravno in vse razodetje. Pa tudi pet- je, saj se da isto povedati v krajšem času v navadni govorici, odpade pa seveda vsa lepota, ki jo pomeni petje, in njegov čustveni vpliv. Ljudsko obredje ob velikih praznikih pa je izraz čustvenega doživlja- nja vere, izraz veselja in prazničnosti, slo- vesnosti in češčenja Boga. Jezik ljudske- ga češčenja je drugačen kakor jezik teo- loško izobraženih ljudi in strokovnjakov. S tem, da preprost človek, pa tudi izobra- ženec okraši svojo hišo z omelo ali okraši na božični večer božično drevo in prižge na njem pisane svečke ali električne luč- ke, hoče izraziti svoje veselo in slovesno pričakovanje božičnega praznika in na no- vo podoživljenega rojstva Boga-človeka. To je izraz ganljivo iskrenega ljudskega razpoloženja, ne pa hinavščine in hlasta- nja za zunanjimi učinki. Zato bi bilo tre- ba take folklorne izraze ljudskih pobožno- sti in praznovanja pospeševati, ne pa jih prepovedovati oziroma obsojati.

Tudi mnenje, da je to samo zunanost, ki si jo zato prisvajajo tudi tisti, ki ne ve- rujejo, ki pa prav tako postavljajo božič- no drevesce in okrasijo hišo za božič, če- prav se sklicujejo pri tem na Novo leto, je zgrešeno in prestrogo. Božični in veli- konočni ljudski obredi in navade so kon- čno ena tistih vezi, ki še vedno povezu- jejo slovenski narod neglede na vse poli-

tične in ideološke razlike v veliko skup- nost. S tem, da tudi takoimenovani never- ni vztrajajo pri božičnih in velikonočnih navadah, okrasijo svoje hiše za praznik, spečejo potice in pripravijo druge praz- nične jedi, obdarujejo otroke in praznu- jejo te krščanske praznične dni, čeprav ne gredo v cerkev, se na svoj in v bistvu ganljiv način priznavajo za člane iste du- hovne skupnosti kot verni kristjani. Kdo vidi v globino njihovih duš? Kdo ve, kaj se tam dogaja, kakšno domotožje in hre- penenje po veri, po Bogu, se skriva za te- mi preprostimi ljudskimi folklornimi nava- dami, morda tudi resnična vera? Kdor to mrzlo odklanja, dokazuje večjo mrzloto srca in večjo ošabnost kakor ti dozdevni neverni. Podoben je farizeju, ki se baha pred Bogom s svojo pobožnostjo in s svo- jimi darili, prezirajoč ubogega cestnarja, ki je ostal zadaj in ponudil samo tisto, kar ima.

Zato vztrajajmo pri božičnih folklornih navadah in jih veselo in s priznanjem sprejmimo tudi pri tistih, ki se nam zdijo neverni in ki dozdevno s tem samo kom- prometirajo stare božične obrede in nava- de. Dokler jih obhajajo, dokazujejo, da ni- so dokončno in zares prelomili s Cerkvijo in z Bogom, pa tudi ne z verujočim delom naroda. In nad tem se moramo samo ve- seliti, ne pa delati za krščansko elito, ki ji gre zgolj za čistost in večjo racional- nost vere.

—o—

Izšla je tretja številka mladinskega meseč- nika »Galeb«.

Pisma uredništvu:

Z novim urnikom oddajanja radia Tst A lahko velika večina poslušalcev posluša to od- dajo le nekako od 13. do 15. ure. Čeprav je torej ta pas namenjen mladim, ga moramo poslušati tudi »manj mladi«, če hočemo sploh kaj imeti od slovenskega radia. In kaj imamo na razpo- lago v tem času? Boljše ali slabše glasbene pro- grame, včasih z dobrimi, včasih s povprečnimi komentarji; intervju Mladina v zrcalu časa — včasih precej zanimiv, včasih malo manj; en teden na mesec roman v nadaljevanjih — hva- la Bogu, sicer kdo bi lahko še slišal kaj dram- skega sporeda?

Zato bi rad preko Vašega lista vprašal, ali bomo morali iste povezovalce, ki so po reformi zrasli kot gobe po dežju, poslušati v nedogled? Priznam sicer, da nekatere zelo rad poslušam, ker so živi, jasni, nevsiljivi, včasih duhoviti. A so tudi drugi ki so nerazumljivi ali ki bi se morali potruditi za boljšo slovenščino. Pred- vsem pa me motita dve povezovalki, ki mi ho- četa vsiljevati svoje mnenje kot edino pravilno. Problemi, ki jih obravnavata (vzgoja, šola, de- mokracija, tisk, žensko vprašanje...) so resni in se jih ne da tako pavšalno obravnavati med eno popevko in drugo. Predvsem pa bi bilo treba slišati še kakšno drugo mnenje. Samo primer. Če je v neki oddaji govor o šoli, o tem, kako nekateri profesorji zavirajo rast učencev, kako mladi profesorji dobivajo živčne zlome, ker bi hoteli toliko narediti v šoli, o nujnosti politiza- cije šole — vse to lahko sprejem kot mnenje neke osebe. Problem pa bi bilo treba osvetliti tudi z drugih strani in preveriti resničnost ne- katerih trditev.

Skrajno nedemokratično se mi zdi, da mo- ram v edinem času, ki ga imam na razpolago za poslušanje radia, poslušati tako enostransko soljenje pameti.

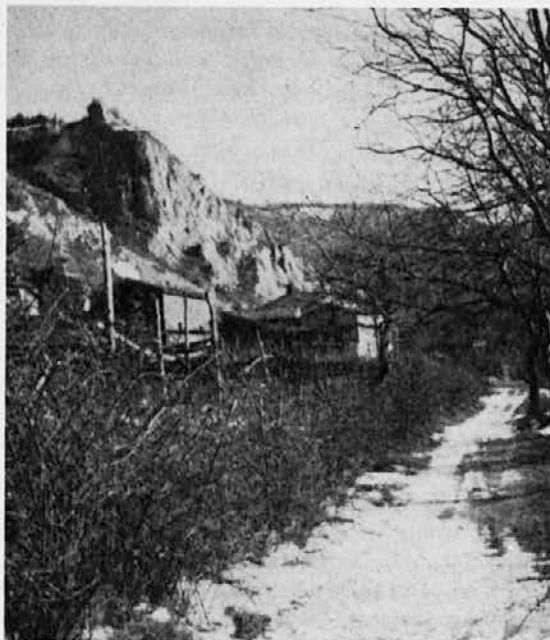
Marko Sancin

Nerazumevanje profesorjev

(Nadaljevanje s 3. strani)

sti, ki se bodo udeležili zborovanja, kazno- vani z nekaj neopravičenimi urami.

Naslednjega dne se je velika večina dijakov kljub temu odločila, da gre na zborovanje. Po zborovanju so se dijaki

Bočač

(Foto M. Magajna)

vrnili v razrede, čeprav niso tega prej po- vedali profesorjem, ki niso hoteli stopiti v razred. Naj tudi omenimo, da so neka- teri izmed njih že odšli s šole. Končno so se tisti profesorji, ki so ostali v šoli, le od- ločili in stopili v razred. Tedaj pa se je v nekaterih razredih sprožilo pravo ma- ščevanje nad dijaki, ki se je odražalo v množičnem spraševanju in pretriranem viti- mizmu ter ponavljanju, da so zgubili že preveč ur. No, to so torej bili dogodki.

Dijaki sicer prevzemamo odgovornost, da smo prepozno obvestili ravnateljico in profesorski zbor, vprašujemo pa, zakaj ni ravnateljica sklicala zavodskega sve- ta, da bi odločil, ali naj dijaki gredo na zborovanje ali ne, in zakaj je vprašala za mnenje profesorski zbor, ki za to ni pri- stojen? Ta pa je, kot že omenjeno, bil proti.

Prav profesorski zbor, ki bi se moral v prvi vrsti zanimati za našo manjšinsko problematiko in dajati zgled budnosti za našo stvarnost, saj je njegova naloga vzgajati kritičen in zaveden rod, je doka- zal, kako ga taki problemi prav malo za- nimajo. Dijaki pa so tokrat pokazali, da so o teh problemih bolj obveščeni od pro- fesorjev, kar slednjim nikakor ne more biti v ponos.

Dijakinja

Pogovor s pisateljico Ireno Žerjal

Zakaj pišete? Kaj vam pomeni literatura?

Pišem, da »izsanjam« v besedah, česar ne morem zmolčati in izsanjati brez prič. Zato mi večkrat rečejo: »Pala si iz oblakov« in marsikdo se obregne: »Irena, ali še vedno hodiš po oblakih?« O tem bi lahko napisala cel psihološki esej. Samo doma me jemljejo konkretno. Zadnjič ste me prav vi, g. kritik, vprašali, zakaj se zamegljujem, in odgovorila bi: ta leta, zadnja, niso čas moje slovstvene usmerjenosti. Morda sem že napisala, kar je bilo bistveno: moj slavospev kraški zemlji se je izoblikoval, če ga danes berem, v ekološki manifest, pa nisem zmagala niti v pesmih. Tako mi je poslej literatura pol življenja: v njej najdem in izpovem svoje ideale in skušam opisati vsaj tisto resničnost, ki je spodobna, če se poglabim preveč, neham s pripovedovanjem.

Kdaj ste začeli pisati in zakaj?

V koloniji v Lescah pri Bledu. 1947 ali 1948. Pisala sem pesmice za otroke. Zvečer smo prižgali kres in jaz sem baje prepevala, plesala in igrala. To so mi podrobneje pripovedovali znanci, ki se me spominjajo. Točno vem, da sem veliko pisarila v Dijaškem domu, na pobudo Turnška, ki me je takrat poučeval.

Pozneje — vedno. Najlepše strani sem izgubila na Koroškem. Živela sem v sobi, ki je bila kuhinja, pralnica, spalnica, obednica. Vedno je kdo prihajal tja gor, na šance, blizu Prežihovine.

In poslušal, ko sem prebrala pesem, novelo, satiro. Potem sem se 1963 izselila in veliko stvari tistega gradiva se je izgubilo.

Zakaj sem pisala, ko mi je bilo osem let — da bi se uveljavila, morda tudi zato, ker sem hotela izjokati v besedah in izvriskati v pesmi — melodiji — otroški svet.

Pri šestnajstih sem želela rešiti sebe in svoje ideale, ki so bili zelo podobni današnjim. Prevladala je socialna tematika, a se je tistega veliko izgubilo. 1968. leta sem odšla zdoma in začela iskati nove resnice. Prvo leto slavistike je bilo neverjetno plodno, celo na fakulteti so se odvijale tako presenetljive izjave, o mojih nazorih, idealih, literarni kritiki. Morda je bolje, da tistih novel in »dnevnikov« ni več v mojih predalih. Prekritični so bili, črrogledi, enostranski. Obdržala sem samo najboljše strani. In še vedno nisem točno odgovorila: pesmi in pripovedi so verjetno nagnjene v moji ljubezni do življenja. Bolj kot to ne vedno srečno življenje, ljubimo, bolje ga oblikujemo v prostoru drugačnih dimenzij.

Se Vam zdi, da je lažje pisati iz bolečine, ki jo nosi človek v sebi, ali iz veselja?

Umetnik piše, pripoveduje, ustvarja tudi iz jeze in srda, užaljenosti.

Se po vašem pisatelj lahko povsem odtegne politiki ali pa ga politična stvarnost okrog nje nujno pogojuje?

Pisatelj in vsak umetnik upošteva politične okoliščine. Vemo pa, kako je bilo s Cankarjem. Napisal je Hlapca Jerneja mnogo bolje od političnih govorov. Politik je lahko celo slikar, ki piše karikature v Knjigo 76, politik pa ni nikoli odgovoren pred samim seboj in prihodnostjo svojega dela. Umetnina učinkuje v druge dimenzije. Politik mora biti človek situacije, akcije in se zato včasih celo umika »prečistemu«, »poštenjakarskemu« umetniku. Včasih politika bolj rabi dobrega verzifikatorja, ki piše govore, včasih bi pa najraje zamižala pred umetnostjo. Spomnimo se na obdobje 1945-50 pri nas in v Sloveniji. Naše časopise je zamižalo pred abstraktno umetnostjo, a je odpiralo na široko vrata pisateljem. Danes so bolj cenjeni slikarji.

Pišete rajši, ali recimo lažje, pesmi ali prozo?

Pesmi me spravljajo v obup, pripovedništvo me osrečuje. Rajše pripovedujem.

Kaj zdaj pišete?

Tri romane. Odlomek iz Stokilometerskega sonca je bil objavljen v Prostoru in času.

Mahalin glas, novela iz knjige Morje, ribe, asfalt, se še vedno vriva na moje ustvarjalno polje.

Tretji, skoraj dokončan roman bo izšel, ko ne bo motil mojega življenja in se bom izselila.

Pesmi bodo izšle v knjigi, upam da kmalu. Zbirko črtic in novel bom izdala z Marijo Mišlej, ker so take knjige priljubljene in dostopne širšemu krogu bralcev.

—o—

HLAVATY BO RAZSTAVLJAL NA OPČINAH

Slikar Robert Hlavaty bo razstavljal od 23. dec. do 2. jan. 1977 v Prosvetnem domu na Opčinah.

Vabimo na odprto razstavo, ki bo v četrtek, 23. dec. ob 20. uri. Slikarja bo predstavil Franc Udovič.

Razstava bo odprta: ob praznikih od 10. do 12. in od 16. do 20. ure — ob delavnikih od 18. do 20. ure.

Pri odprtju bo nastopil moški pevski zbor »Tabor«.

ČLOVEK PROTI LETU 2000

Druga plat zgodbe

Leta 1963 sta se glavni velesili obvezali, da ne bosta več izvajali atomskih poizkusov v ozračju. Sledila je prepoved za jedrske eksplozije v vesolju, oceanih in na Antarktiki; dovoljene pa so podzemne eksplozije omejene jakosti. Do naslednjega pomembnega koraka je prišlo leta 1968 s podpisom dogovora proti širjenju atomskega orožja, ki naj bi ostalo omejeno na petorico atomskega kluba: ZDA, SZ, Veliko Britanijo, Francijo in Ljudsko Kitajsko. Pogodbo je podpisalo 95 držav; svoje nasprotovanje so med drugimi izrazile Francija, Ljudska Kitajska, Japonska, Španija, Indija, ki je nekaj let pozneje nato razstrelila svojo prvo atomsko bombo, in Izrael. Zadnji naj bi po neuradnih poročilih ameriške obveščevalne službe že razpolagal z omejenim atomskim arzenalom. Iran, Brazilija in Pakistan naj bi se mu pridružila že v bližnji bodočnosti. Lincoln Bloomfield, fizik pri slavnem MIT (Massachusetts Institute of Technology), je dramatičnost položaja strnjeno povzel takole: »Leta 1980 bo svetovna proizvodnja plutonija 239 dosegla 26

tisoč kilogramov. K temu ne bodo prispevale samo ZDA in SZ, ampak že cela kopica drugih držav. To pomeni, da bodo lahko izdelale 50 atomskih bomb tedensko in spremenile zemeljsko oblo v jedrsko smodnišnico.«

Sama Jugoslavija, ki sodi med najbolj vneto zagovornice pogodbe proti širjenju jedrskega orožja, je bila lani prisiljena razočarano izjaviti v Ženevi na prvi konferenci za revizijo tega dogovora, da bo morala »ponovno preučiti svoj odnos do dogovora in povleči odgovarjajoče zaključke«. Dejansko je 7. decembra 1975 Borba, glasilo Zveze komunistov, objavila članek, iz katerega jasno izhaja, da se organi, ki jim je poverjena obramba države, resno ukvarjajo z možnostjo »jedske opcije«. Značilno je tudi dejstvo, da se je Jugoslavija pri nakupih in tudi v domači izdelavi v zadnjih letih odločno usmerila zlasti proti tistemu najmodernejšemu orožju, ki je znano pod oznako PGM (Precision Guide Munitions — izstrelki s preciznim vodenjem) in ki ga je v mnogih primerih mogoče uporabiti tudi za taktične naboje. Člankar je zapisal, da je jugoslovanska ljud-

ska armada, opremljena z lasersko vodenimi raketami, »zmožna biti kos najbolj zamotanim vojnim akcijam v sodobnih razmerah, ki predpostavljajo tudi jedrsko vojno... Sorazmerno lahka izdelava cenenege mininuklearnega orožja, ki lahko uniči celotne enote in glavne štabe napadalca, bi imela deterenten učinek na vsakogar, ki bi vzel v poštev invazijo našega ozemlja.« Stokholmski institut za mirovne raziskave SIPRI je v svojem poročilu iz letošnjega poletja mnenja, da bo Jugoslavija dosegla to stopnjo okoli leta 1980, potem ko bo začela obratovati velika slovenska jedrska centrala v Vidmu - Krškem.

Toda povrnimo se k jedrskim pogodbam. Te so samo prvi člen v binomu, ki označuje jedrsko orožje. Bomba je vojaško nekoristna brez primerne nosilnega sredstva. Zato je vzporedno z jedrsko tekla tudi raketna tekma. Dejansko bi na vesoljske podvige lahko gledali tudi kot na bleščečo fasado, ki prikriva dosti banalnejšo in krutejšo resničnost; kot na postranski dar, ki ga je v vojaški voz vprežena tehnologija poklonila človeštvu. Vojaško tehnologijo pa so zanimale predvsem močnejše, točnejše in učinkovitejše rakete. Tako je prišlo najprej do navadnega medkontinentalnega bali-

(Dalje na 11. strani)

Pavle Merku: »Kačji pastir«

Tržaško operno gledališče Verdi je edino v Italiji, ki je vključilo v svoj letošnji sezonski program večer, posvečen samo še neizvedeni sodobni operni glasbi. Tako je prišlo 19. novembra do krstne uprizoritve dveh na novo nastalih del tržaških avtorjev in sicer »Manna« Fabia Vidalija ter »Kačji pastir« Pavla Merkuja. To je Merkujevo prvo operno delo in istočasno prva opera slovenskega skladatelja, uprizorjena na deskah gledališča Verdi.

Tekst za Merkujevo dvodejanko je napisala pesnica Svetlana Makarovič. Zgodba je fantastična pravljica, neke med resničnim današnjim svetom in sanjami, polna pesimizma in grenkobe, v kateri je umetniško izražanje edina pot do odrešenja. V tej zgodbi se prepletajo skrivnost eksistence, kontrasti čas in večnost, dvomi, nerazumevanja, pomanjkanje človeške komunikativnosti, zle sile, ki težijo za postopnim uničenjem človeške osebnosti, skratka, to je zgodba mučnih problemov, ki brezupno tarejo sodobnega človeka, zgodba, ki si prizadeva vzbuditi sočutje in usmiljenje v sočloveku.

Glavna junaka sta mrtvec in mesečnica, ki sta bila nekoč mož in žena. Mesečnica se nahaja v zelo tesnobnem položaju, saj brezupno blodi v prostoru večnosti, brez spomina, v iskanju lastne istovetnosti. Okrog nji se giblje cela vrsta pošasti, ogromnih hrcščev in miši, ki bi se radi polastile mesečnicine osebnosti z namenom, da jo spremenijo v nič. Mrtvi mož s pravočasnim posegom reši mesečnico neizbežne pogube s tem, da ji razodene njeno pravo ime: imenuje se »Kačji pastir«. S plesom in petjem Kačji Pastir ohrani lastno svobodo.

Čas se polagoma izteka in mesečnica hoče

zapustiti mrtvega ter oditi. Tedaj mrtvi mož zaustavi ženo in ji oporeka eksistenco časa in jo prisili, da ostane z njim za vedno. Ko pa mesečnica v svojem odgovoru omeni sonce, se prikaže veliko zlato sonce - spomin, ki z vrsto prispodob dokaže bivanje časa. Očarana mesečnica hoče ponovno zapustiti mrtvega in oditi s soncem. Mrtvec se ji zoperstavi ter jo opominja na propadanje sveta, nakar sonce izgine. Obenem ji mrtvec obudi spomin na zločinska dejanja, ki jih je mesečnica zagrešila. V napadu obupa hoče mesečnica ponovno umoriti moža - mrtvega, čigar kriki na pomoč priključijo sosede in policijo. Čim se ta približa, se oder sprazni in ostane le gluha praznina in tema. Iz te temne praznine pa se zadnjikrat prikaže mesečnica - Kačji Pastir z violino v roki in ob sladkem zvoku violine lahkotno preleti prostor v neznano.

Prelitje te zapletene zgodbe v tekočo spojitve človeških glasov in utripov orkestra je nedvomno Merkujeva mojstrovina. Zgrajena je v strogem in uravnovešenem ekspresionističnem slogu, ki ima svoj izvor v najpristnejši dunajski šoli tega stoletja, za katerega je suha bistvenost glasbenega izražanja važnejša od tople in opojne barvitosti. Zato je orkestralna partitura pri Merkuju navidezno enolična, v resnici pa, polna napete življenjske sile, občasno ostro zveneča ali nikoli hrupna, polna izvirnih harmonskih domislekov, včasih hote izraženih čisto polglasno, brez posegov po bleščeči plastičnosti orkestra.

Skladatelj se pravzaprav poslužuje istočasno treh različnih načinov izražanja in to zaradi zahtev, ki jih tekst narekuje. Ekspresionizem je glavni steber cele opere, a se omejuje

na scene, ki so v svojem dogajanju realne; za pravičnice in mimirane momente pa se poslužuje čisto ljudskih (a ne folklornih) napevov ter ritmično - melodičnih citatov. Ta raznolikost v izražanju nikakor ne kruši homogenosti opere, ampak jo kvečjemu dopolnjuje in krepi.

Klavdij Palčič je kot scenograf in kostumist z neverjetno spretnostjo in zrelostjo dojel Merkujevo misel in jo z globokim doživljanjem preoblikoval v like, ki so se v odrskem prostoru sprostil, zaživel in spojili v enoten ubran lirizem celotnega dogajanja.

Vladimir Dolgan

Obala pri nabrežinskem portiču (Foto Magajna)

ČLOVEK PROTI LETU 2000

(Nadaljevanje z 10. strani)

stičnega izstrelka (ICBM — kratica za anglosaško oznako InterContinental Ballistic Missile), ki lahko prevaža eno samo jedrsko konico. To se je seveda vojakom zdelo neučinkovito, zlasti še, če upoštevamo visoko ceno nosilne rakete in pa velikost silosa, ki jo hrani. Na začetku šestdesetih let je tako prišlo do prve »izboljšave«: MRV (Multiple Re-entry Vehicle) ali večdelna jedrska konica. To je še vedno sorazmerno grob izstrelak, ki odvrže po tri ali več bomb. Jakost vsake posamezne bombe je sicer manjša, vendar je skupni uničevalni učinek večji od bombe s trojno jakostjo, ker je porazdeljen na večjo površino. Naslednja in bolj izpopolnjena verzija so večdelne konice, ki jih je moč posamič usmerjati, takoimenovane MIRV (Multiple Independently Targetable Re-entry Vehicle). Te bi lahko primerjali z avtobusom, ki potuje nad atmosfero in odmetava konice na vnaprej določene cilje. Obrambni in napadalni sistem ZDA trenutno sloni na dveh vrstah raket:

Minuteman — domet 7500 milj, tri jedrske konice (vsaka nekaj manj kot megatonske jakosti, tj. razdiralna sila odgovarja približno milijonu ton najmočnejšega kemičnega razstreliva) in nekaj kilogramov kovinskih lističev (da onesposobi sovražne radarje). Minuteman II je tipa MRV, Minuteman III pa tipa MIRV. Hranijo jih posamič v podzemskih, 27 metrov visokih silosih, po sedem milj narazen (da sovržnik z eno bombo lahko uniči kvečjemu eno

samo raketo). V št. 1111 Novega lista najdete opis centrale za izstreljevanje teh raket.

Poseidon — Nameščene so na atomskih podmornicah. Domet 3500 milj, 12 konic, vse v kilotonski kategoriji. Te konice so torej tisočkrat šibkejšje od Minutemanovih, a po svojem namenu veliko grozotnejše. Medtem ko so cilj Minutemanov silosi z medkontinentalnimi balističnimi izstrelki, bi Pozejdoni v primeru vojne leteli na sovražnikova mesta.

V isto kategorijo kot Minuteman spada ruska SS-9, le da nosi tri 5 megatonske konice. Njih domet je tak, da lahko dosežejo katerokoli točko ZDA. Še več: ameriška izvidniška letala so fotografirala tak poskus neke na širnih pacifiških planjavah. Raketa, ki je bila izstreljena v preizkuševališču Tjuratam, vzhodno od Aralskega morja, je odvrгла tri konice; ko so položili na zemljevid ZDA zaris točk, kjer so konice dosegle morsko gladino, je Amerikance čakalo neprijetno presenečenje. »Ni nobenega dvoma«, je leta 1969 izjavil Nixon, »da je to večdelna konica, in podatki, s katerimi razpolagamo, kažejo, da padajo nekako točno na kraje, kjer skrivamo silose za svoje Minutemane.«

Balistični izstrelak je nujno podvržen fizikalnemu zakonu paraboličnega leta; torej je mogoče z računom ugotoviti cilj, če le poznamo vsaj eno točko, smer in hitrost. To pa je danes samo stvar finančnih sredstev in pa primerne tehnične organizacije. In dejansko imata obe velesili široko razpredeno radarsko mrežo, ki služi prav temu namenu.

Ponovila se je tako v drugačni obliki stara tekma med izdelovalci topov in izdelovalci oklepov. Če lahko predvidimo, kje se bo v določenem trenutku svojega leta nahajala sovražnikova raketa, jo lahko s svojo uničimo. Tako je prišlo do protibalističnih obrambnih sistemov, ki se poslužujejo protibalističnih raket (ABM - Anti Ballistic Missile). Filozofija te obrambne strategije je kaj preprosta: omogočiti je treba, da preživi jedrski napad dovolj raket, da zadajo sovražnikovi domovini katastrofalno škodo, ki si je napadalec ne bo upal tvegati. Po nekdanjem obrambnem ministru ZDA, McNamari, je »optimalna« povračilna sila sestavljena iz 400 enomegatonskih konic, ki bi dosegle določene jim cilje in uničile 30 odstotkov prebivalstva in 76 odstotkov industrije Sovjetske zveze...

Sovjeti so si že do leta 1969 uredili okoli Moskve mrežo »Galoš«, ki je bila tedaj sestavljena iz 67 protibalističnih izstrelkov, pozneje pa še verjetno takoimenovano Linijo Tallinn na zahodu SZ. Nekaj več podatkov imamo na ameriški strani. Gre za omrežje Safeguard, ki sloni na štirih ključnih elementih: PAR (Perimeter Acquisition Radar), ki zazna na daljavo sovražne balistične rakete kmalu po izstrelitvi, izračuna njihovo tirnico in jo nato posreduje šibkejšemu, a veliko bolj zamotanemu MSR (Missile Site Radar). Temu je poverjeno vodenje in upravljanje dveh tipov raket. Spartan ima nalogo, da prestreže prihajajočo jedrsko konico v višini 200 do 400 milj. Manjša raketa, Sprint, pa mora uničiti do največ 40 milj pred ciljem tiste jedrske konice, ki bi se kako prebile skozi zaslon Spartanov S. M.

Nemška knjiga o klopotcih »kraljih Slovenskih goric«

Pri Münchenskem založniku dr. Rudolfu Drofeniku je leta 1975 izšla 62 strani obsegajoča knjiga Leopolda Kretzenbacherja o prisrčnem in svojevrstnem svetu štajerskih klopotcev, o svetu na meji treh držav: Jugoslavije, Madžarske in Avstrije. Knjiga je napisana v nemščini in se v izvirniku glasi »Winradl und Klopottetz«, v podnaslovu pa je še zabeleženo, da je ta vetrnica - klopotec poseben pokrajinski simbolični znak domovine v spodnještajerskih goricah. Knjiga je sicer izšla v nemškem jeziku v Münchnu, vendar je natisnjena v tiskarni Toneta Tomšiča v Ljubljani v opremi Slovenca Aceta Mavca.

Avtor Leopold Kretzenbacher se je rodil v Lipnici - Leibnitzu na avstrijski strani meje med sedanjo Jugoslavijo in Avstrijo še v nekdanji avstrijski monarhiji. Nemško gimnazijo je dovršil v Mariboru, ki so ga Nemci imenovali Marburg an der Drau. V nasprotju z nekaterimi nemško govorečimi šovinističnimi vrstniki je Kretzenbacher razvil prijeten, liberalen in

Leta 1832 je v Gradcu izšla znamenita knjiga »Litografirane podobe štajerskih mest, trgov in gradov«, v katerih se na primer pojavi slika Bizeljskega gradu z mogočnim klopotcem na pobočju Bizeljskega hriba pri Celju. To pa tudi dokazuje tezo, da so bili klopotci svoje dni precej bolj razširjeni, medtem ko danes žal — prav tako kot panonske štorke — vedno bolj izginjajo. Svoje zanimivo pisanje o štajerskih klopotcih zna Kretzenbacher vedno znova na slikovit način ilustrirati s številnimi primeri iz slovenske in nemške, predvsem pa avstrijske literature o klopotcih. Tako na primer omenja znamenitega avstrijskega orientalista Josepha von Hammerja - Purgstala, na katerega je postal pozoren celo Goethe. Ta je 21. oktobra 1812 napisal v vinskih goricah pri Ljutomeru zanimivo »Spodnještajersko bralno pesem«, v kateri na nadvse poudarjen način pripoveduje tudi o »klopotcih«. Klopotce pa so na zelo poetičen način v svojih leposlovnih delih med drugim opisali tudi Rudolf Hans Bartsch, Ernst Goll, Bruno Ertler, Josef Rudolf Weworsky, Hans Klopfer, Franz Nabl — in v novejšem času Alcis Hergouth, avtor pesniške zbirke »Sladka gora — Der süsse Berg«. Klopotce je v svoji poeziji opeval tudi Hans Leifhelm, ki je prišel na Štajersko leta 1923 iz industrializirane nemške pokrajine ob spodnjem Renu. Štajerska zasanjana in mehka sončna pokrajina ga je tako prevzela, da je med drugim že leta 1926 napisal pesem »Jesenska elegija«, v kateri opeva vinske gorice in številne klopotce, ki popevajo pod modrim nebom skupaj s ptiči in veselimi ljudmi.

Vedno znova omenja Kretzenbacher tudi slovenske pesnike in pisatelje, ki so že v Prešernovem času zapisali stih o slikovitem klopotcu, ki jih je vedno znova prevzel. Tako je že leta 1787 pri Radgoni rojeni jezikoslovec Peter Dajško v »Posvetnih pesmih med slovenskim narodom na Štajerskem« predstavil svet klopotcev in goric. V tem smislu je pisal tudi Leopold Volkmer, v novejšem času pa Janko Glazer, Alojz Kraigher, Rudolf Majster, France Mohorič, Januš Solec, Franjo Bač, Edvard Kocbek, Ignac Koprivec, Ančka Šurmenjak in Stanko Kociper. Vedno znova predstavi Kretzenbacher slovenske pesnike s prispevki v originalnem slovenskem jeziku. Citira mnenja znane slovenskega raziskovalca narodnega blaga Nika Kureta in omenja številna imena za posamezne sestavne dele, iz katerih je klopotec narejen. Tu se kaj kmalu pokaže, da ma-

džarskih izrazov skorajda ni in da so tudi nemški dokaj splošni. Največ jih je slovenskih — in to dokaj značilnih, kot maclek, gredelj s potački, blanja, vetrnica, zapah in podobno. To pa tudi pomeni, da izvira klopotec prav iz slovenskega dela nekdanje Štajerske. Svoje dni so jih postavljali po vinogradih okrog 15. avgusta za Marijin praznik. Z ropotom so preganjali ptice od sladkega grozdja vse v jesen, tja do Vseh svetih. To postavljanje klopotcev je bilo povezano s številnimi šegami in navadami. Tudi te Kretzenbacher omenja. Svoje dni so bili nekateri klopotci kar orjaških razsežnosti. Ropotajoči vetrni mlin »Hribovska viničarka«

HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH

RAZPISUJE NATEČAJ ZA DVA USLUŽBENCA 1. KAT.

Pogoji za pripustitev k natečaju:

- 1) Diploma slovenskega trgovskega tehničnega zavoda;
- 2) Opravljeni vojaški rok;
- 3) Starost ne preko 30. leta.

Prošnje, s priloženo kopijo, je treba predložiti najkasneje do 15. januarja 1977.

Goriški grad

(Foto M. Magajna)

toleranten način gledanja na problem treh mej z mešaním, v zelo različnih jezikih govorečim prebivalstvom. Že kot otrok je v domači Lipnici razvil občutek za komaj spoznavne in zaznavne premike v duševni notranjosti sicer veselih, prisrčnih, a dokaj liričnih in senzibilnih ljudi na meji treh dežel. Kljub vsem raznoličnostim jezikov je spoznal podobnosti, zblíževanja, solidarnost predvsem tistega, kar bi lahko imenovali »preprosto življenje«, »osnovnica življenja«. Tudi poetično ropotajoče ptičje strašilo, nekakšna vetrnica - raglja, ki jo Slovenci imenujejo »klopotec«, je v resnici znak povezave med različnimi jezikovnimi skupinami na spodnještajerskem panonskem ozemlju.

Na kar poetičen način pripoveduje Kretzenbacher, kako mu je že v prvih življenjskih letih oče v domači Lipnici zgradil prekrasen klopotec. Pozneje se je vedno znova srečaval s skrivnostno napravo, ki mu je s prijetnim klopotanjem olepševala in poglobljala življenje.

Kretzenbacher se je začel resneje ukvarjati s problemom klopotcev. Brskal in stikal je po starih knjigah in v njih vedno znova zasledil motiv klopotca, ki se kot zlata nit vleče skozi zgodovino spodnje, oziroma Južne Štajerske, a tudi Pomurja in krajev, ki se danes nahajajo na zahodu Madžarske, posebno ob reki Rabi.

je meril pet metrov. Neki mlin je obsegal kar 15 metrov in v viharjih dneh in nočeh rožljaj deset kilometrov v daljavo. »Sekavka« je tehtala 330 kilogramov. Še leta 1884 je bobnela čez vinske griče. Ta fantastični svet klopotcev v dobi tehnike in razsodnosti vedno bolj izginja. Zakaj ptiči so se bržkone navadili na bobneča strašila, ki so jih sicer tu in tam odgnala iz grozdja, a ne za dolgo. Kljub ropotajočim pošastim so ga pozobali več, kot bi bilo potrebno in dovoljeno.

Kretzenbacherjeva velika zasluga je, da je obudil iz spomina nenavadni svet Slovenskih goric in nekaterih drugih štajerskih in panonskih krajev, svet, sredi katerega vladajo »kralji klopotci«, o katerih pravi Janko Glazer v pesmi »Oktober« tudi tole: »Z vsakega hriba klopotec v dan / zlate pesmi kuje; / kakor zvenče, suho zlato / jih z gričevja suje.«

LEV DETELA:

—o—

SPREMEMBE V ODBORU HRANILNICE IN POSOJILNICE NA OPČINAH

Po smrti predsednika g. Josipa Podobnika je upravni odbor openske hranilnice in posojilnice izvolil za novega predsednika inž. Milana Sosiča. Za podpredsednika pa je bil izvoljen g. Pavel Milič.

—o—

Izšla je 10. št. Mladike s pestro vsebino.

Eskimsko kulturno bogastvo

(Nadaljevanje z 8. strani)

Tako se vsebina omejuje na lovske in ribiške dogodivščine Eskimov v boju z belim medvedom in tjuinom. Vse to pa je opisano duhovito, s čutom za samokritiko in ostmi na račun ne najbolj čednih človeških lastnosti, predvsem pa na račun strahopetnosti. Lep primer je zgodba o lovcu, ki je izkopal luknjo v led in čaka, kdaj se bo iz vode pojavila glava tjuina, s katerim si bo napolnil prazni želodec. Za njim pa se priklati beli medved, ki je tudi v lovu za plenom. Višek zgodbe, ki jo obenem ponazorijo s plesom in pesmijo,

je, ko se iz luknje v ledu naenkrat pojavi glava tjuina, v istem hipu ba beli medved plane na lovca. Tjuin se potopi v vodo, lovec pa s praznim trebuhom zbeži pred medvedjimi kremplji. Melodijo, ki spremlja to zgodbo, pozna le še 70-letna starka iz Ivujivika, na skrajnem severu Quebeca. Njena vnukinja ima štiri leta: jo bo še utegnili naučiti vseh odtenkov grgrajoče spremljave? Arktične noči so dolge, dolge za učenje, dolge pa tudi zato, ker so — takop ravijo sami — tudi eskimske povesti zelo dolge.

SASA RUDOLF

Vesele božične praznike in srečno novo leto vam želijo:

ZLATARNA **SPLENDENTE** (Šker'i)

TRST, Ul. Filzi, 2

Tel. 68-374

vošči cenjenim odjemalcem srečno novo leto

TRGOVINA Z JESTVINAMI

MILAN BEVK

TRST — Ul. D'Annunzio, 9 — Tel. 741-572

CVEČLIČARNA **SAVINA**

Via dell'Istria, 10 - Tel. 755-590

Vošči vsem vesele praznike

RIBARNICA

PERTOT MARČELA

TRST - Barkovlje, ul. Perarolo 2, tel. 410-330

želi vsem vesele praznike!

GOSTILNA **KOBOL** (JADRAN)

TRST - Ul. dell'Industria 16 (Sveti Jakob)

Telefon 744-505

želi vesel božič in srečno novo leto

URARNA IN ZLATARNA

GRUDEN KAREL

TRST - Ul. Battisti, 13

Tel. 796-306

RESTAVRACIJA

FURLAN

REPENTABOR

Tel. 227-125

HOTEL »KRAS«

REPENTABOR, 1 - Tel. 227-113

vošči vsem cenj. gostom uspešno novo leto

RESTAVRACIJA

DANEU

OPČINE, Narodna ulica 194 — Tel. 211-241

GOSTILNA

»POD TABROM«

lastnik Ludvik GUŠTIN

COL (Repentabor) št. 8 — Telefon 227-120

MANUFAKTURNA TRGOVINA

ŠTOKA RAFAEL

PROSEK, 1 - Tel. 225-121

GOSTILNA

EMILIJA SOSIČ - VREMEC

OPČINE - Narodna ulica, 65

vesel božič in uspeha polno novo leto 1977

GOSTILNA IN MESNICA

PETAROS

BORŠT, 60 — Telefon 228-151

vošči gostom in odjemalcem
plodno novo leto

BCIKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

S. P. A.

GLAVNICA Lir 600.000.000

VPLAČANIH Lir 300.000.000

VSE BANČNE OPERACIJE IN USLUGE

MENIČNA OBRATNIŠKA POSOJILA E.S.A.

PETLETNA HIPOTEKARNA POSOJILA

NEPREKINJENA BLAGAJNA - VARNOSTNE SKRINJICE

Menjalnica

Banka usposobljena za blagovno in devizno poslovanje s tujino

TRST - ULICA F. FILZI 10

TELEFON 61-446

TELEX: 46-264

vesel božič in uspeha polno novo leto 1977

TRST - Ulica Carducci štev. 15
Telefon 62-515

Bogata izbira naočnikov, daljnogledov
toplomerov in fotografskega materiala

GIACOMO VATOVEC Succ.

TRST - Ulica Torreblanca, 19
Tel. 69-077 — 37-561

IMPORT - EXPORT

vošči vesele praznike vsem
znancem in prijateljem

Pohištvo **PUPIS**

Sesljan, 59/B - Tel. 209-269

Vošči vsem svojim cenjenim odjemalcem
vesel Božič in uspeha polno novo
leto

PEKARNA

LEGISA

SESLJAN 41

Tel. 209-147

TRAD-TRIESTE

od S. BOLE

TRST, Ulica Cicerone, 10

Telefon: 68-812 — 30-336

Telegr.: Trad - Trieste - Telex 46187 TRADEX
CC TRIESTE 60217 M/851624

vošči vsem srečno novo leto

BUFFET

TRST

Ul. Cassa di Risparmio 3 - Tel. 68-073

Tomazič

kranjske klobase in kraški teran
dobiš pri TOMAŽIČU vsak dan

MLEKARNA

MARTELANC VIDA

TRST, Ul. Miramare, 50

Tel. 410-423

vošči vsem cenj. odjemalcem vesele praznike

PEKARNA IN SLAŠČIČARNA

GRILANC IVO

NABREŽINA, 109

Tel. 200-231

želi vesele praznike

GRADBENO PODJETJE

petra

TRST - Ul. Carducci, 8

Telefon 732-681

ZALOGA GRADBENEGA
MATERIALA IN KURIVA

Karlo Čok

LONJER 236

Tel. 910-124

vošči vesel božič in srečno novo leto vsem
cenjenim odjemalcem

TRGOVINA NA DROBNO
IN NA DEBELO

Kerže

TRST - Trg S. Giovanni, 1 - Tel. 724-221

TRGOVINA JESTVIN

VIDAU A.

OPČINE - BANI 72

Tel. 211-387

TRGOVINA ŽELEZNINE

ROŽICA TERČON

NABREŽINA 124 - Tel. 200-122

ZNANA TRGOVINA

M A S È

TRST, Ul. G. Gallina, 4 Tel. 727-346

GASTRONOMSKE SPECIALITE

GOSTILNA

Ostrouška

TRST - Ul. S. Nicolò 1 - Tel. 37-918

IMPEXPORT

UVOZ - IZVOZ - ZASTOPSTVA

TRST - Ulica Cicerone št. 8

Tel. 38136, 37725 - Telex 45372

Telegram: Impexport - Trieste

Skladišče: Ulica del Bosco 20

Posreduje
po tržaškem in goriškem sporazumu

URARNA IN ZLATARNA

MIKOLJ

TRST, Campo S. Giacomo, 3 - Tel. 795-881

BOGATA IZBIRA ŠVICARSKIH UR
IN LIČNO IZDELANE ZLATNINE

INDUSTRIJA KAVE

»Cremcaffè«

di Primo Rovis

TRST, ul. Piafetta 6/1

Tel. 820-747 — 810-351

vošči vesele praznike svoji zvesti klienti

DRUŠTVENA GOSTILNA PROSEK
(Center)

TELEFON 225-137

Vsem cenjenim gostom in prijateljem srečno
in uspešno novo leto

Gostilna

»PRI STUDENCU«

DOLINA, št. 40 — Tel. 228-116

vošči cenjenim gostom in prijateljem srečno
novo leto 1977 in se priporoča za nadaljnjo
naklonjenost

ZALOGA PAPIRJA

GUIDO ZIDARIČ

NABREŽINA, 97 Tel. 200-232

vošči vsem cenjenim odjemalcem mnogo
uspehov v novem letu

TRGOVINA JESTVIN

ŠKABAR JOSIP

OPČINE — Narodna ul. 42 — Tel. 211-026

se vljudno priporoča svojim odjemalcem
tu in onkraj meje

URARNA - ZLATARNA

TRGOVINA ČEVLJEV

Anton MALALAN Marcel

O P Č I N E

Proseška 6 (pred pošto)
Tel. 211-465Proseška 18 (pri cerkvi)
Tel. 212-136**TISKARNA BUDIN**

G O R I C A — Riva Piazzutta 18 — Telefon 26-76

Moderno sodobno opremljeno podjetje sprejema vsa tiskarska dela
po zmernih cenah ter jih točno izvrši

VOŠČI VSEM CENJENIM NAROČNIKOM VESELE BOŽIČNE IN NOVOLETNE PRAZNIKE

TOVARNA POHIŠTVA — PETDESET LET DELOVANJA

Prinčič

Viale Venezia Giulia, 6

Krmin (Cormons) Tel. 61-32

VSEM SVOJIM CENJENIM ODJEMALCEM, DOBAVITELJEM, PRIJATELJEM IN ZNANCEM
VOŠČI VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO

pohištvo

KOZMANVABIMO cenjene odjemalce na
obiščeje NOVO TRGOVINO S
POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3
v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu
Garibaldi).OGLEDALI si bodo med drugim
edino razstavo na Tržaškem
vseh vrst izdelkov z n a n e
TOVARNE M E B L O (kmečke
dnevne sobe, skrinje, kmečki
voti itd.) in velik izbor kuhinjske
Podjetja CUMINI.Vsem cenjenim odjemalcem že-
limo vesele božične praznike in
mnogo uspeha v novem letu '77

SPLOŠNA OPREMA

Korsič

Anton Korsič

Vošči vsem svojim cenjenim odje-
malcem Tržaškega, Goriškega in
Videmskega vesel Božič in uspeha
polno novo leto 1977

T R S T

Prodajalna:

ul. S. Cilino, 38

(blizu cerkve Sv. Ivana)

telefon 54-390

EDILMA s.a.s.

POLJŠAK & SCHILLANI

T R S T

Barkovlje - Ul. della Mandria št. 24

Tel. 411-309

KMETIJSKA ZADRUGA — T R S T

Ul. U. Foscolo 1 - Tel. 794-386

Ulica Flavia 62 - Tel. 812-397

Milje, Trg Curiel 1 - Tel. 272-394

vošči vsem srečno in uspešno novo leto

tržaška knjigarna

vošči vsem cenjenim odjemalcem

in prijateljem vesele praznike

Hotel COLOMBIA

T R S T

Ul. Geppa 18 — Tel. 31083 - 69134

želi svojim cenjenim gostom vesele
božične praznike in uspehov polno
novo leto 1977

HOTEL

»Pri Pošti«

TRST - Trg Oberdan 1

Telefoni 64184 - 36877 - 68397

vošči svojim cenjenim gostom
srečno in uspeha polno novo leto

BIFÈ

»PINO«

TRST - Ul. Ghega, 3

Tel. 64-780

vošči vsem srečno novo leto

ZALOGA STAVBNEGA MATERIALA

CELESTIN DANEU - DANIELI

OPČINE - Narodna ulica, 77 - Tel. 211-034

tiskarna graphart

trst - rossetti 14 tel. 772151

SAMOPOSTREŽNA TRGOVINA

GRUDEN J.

DEVIN 50 - Tel. 208-139

vošči cenjenim odjemalcem
uspešno novo leto

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO

želi svojim cenjenim abonantom in zvestim
obiskovalcem, prizadevnim sodelavcem, dra-
gim prijateljem in vsem, ki jim kakor koli dol-
guje zahvalo za svoje plodno delo in umet-
niško rast

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE
V TRSTU

RESTAVRACIJA

LOCANDA MARIO

DRAGA 22 - Tel. 228-173

Vse kraške specialitete in divjačina
Vošči vsem cenj. gostom srečno novo leto

ZALOGA TEPIH PAPIRJA

T. PANJEK GODINA

TRST - Ul. Mazzini, 7

Tel. 37-636

SKLAD DUŠANA ČERNETA

vošči vsem Slovencem srečen
Božič ter se zahvaljuje vsem, ki
podpirajo njegove pobude.

Zaloga vina, likerjev

Uvoz - izvoz

Miran Kuret

TRST - Riva Gulli, 1/e - Tel. 60-948

želi svojim odjemalcem uspešno novo leto!

HOTEL ADRIA

TRST, Capo di Piazza, 1

Telefon 36-478

želi vesele praznike

POTOVALNI IN TURISTIČNI URAD

»AURORA«

T R S T — Ulica Cicerone, 4 — Tel. 60-261

RAVNATELJSTVO SLOVENSKEGA DIJAŠKEGA DOMA V GORICI

želi vsemu osebju, sedanjim in bivšim go-
jencem, obilo uspeha v novem letu 1977.
Topla voščila vsem staršem, dobrotnikom in
prijateljem naše mladine.

Vsem slovenskim poslovnim lju-
dem, gospodarskim organizacijam in
zlasti še svojim članom želi

SLOVENSKO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE ZA DEŽELO FURLANIJO - JULJSKO KRAJINO

mnogo uspehov v letu 1977

GLASBENA MATICA

želi vesele božične praznike in srečno
novo leto vsem gojencem Glasbene
šole in njihovim staršem, obiskoval-
cem njenih koncertov ter vsem, ki so
kakor koli podprli njeno delovanje.

Kmečka banka

R.Z.Z.O.J.

Ustanovljena leta 1909

GORICA

Ulica Morelli 14 — Telefon 22-06

GOSTILNA SIMONIČ

Najemnik ERNEST PRIŠČEK

OPČINE - Narodna ul. 39

Tel. 211-053

vošči vsem vesele praznike

ZALOGA GRADBENEGA MATERIALA

ANDREJ TERČON

SESLJAN 27/a — TELEFON 209-259

vošči vsem mnogo uspehov v novem letu

TRGOVINA

FRANČEŠKIN F.

NABREŽINA, 105

Tel. 200-238

Mehanična delavnica
s karoserijo

GRGIČ

CESTNA POMOČ

Padriče št. 43

Telef. 226-161

RADIO TRST A

• NEDELJA, 26. decembra, ob: 8.00 Poročila. 8.15 Dobro jutro. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Vera in naš čas. 10.00 Matineja. 10.30 Nedeljski sestanek. 11.00 Kratka poročila. 11.05 Mladinski oder: »Borutov božič« (Marija Susič). 11.35 Nabožna glasba. 12.00 Poročila. 12.15 Glasba po željah. 13.00 Ljudje pred mikrofonom. 13.15 Slovenske ljudske pesmi. 13.35 Klasično, a ne prereno. 14.00 Kratka poročila. 14.05 Musicals. 14.35 Orkestri. 15.00 Šport in glasba. 19.00 Poročila. 19.15-19.30 Novice iz F.-J.k.

• PONEDELJEK, 27. decembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Kratka poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 obletnica tedna. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.15 Jazz utrinek. 10.30 Naši kraji in ljudje (Lelja Rehar). 11.00 Glasbena šahovnica. 11.30 Kratka poročila. 11.35 Glasbena šahovnica. 2.00 Glasba po željah. 12.45 Poročila. 13.00 Sestanek. 14.00 Novice. 14.05 Roman v nadaljevanjih: F.S. Finžgar: »Mirna pota«, dramatizacija Desa Kraševca. Prvi del. 14.30 Glasba. 15.30 Poročila. 16.00 Benjamin Britten: »Privijanje vijaka«. Opera. 17.00 Kratka poročila. 17.05 Polifonska glasba. 17.25 Od melodije do melodije. 18.00 Kratka poročila. 18.05 Srečanje z zborovodji. 18.20 Glasbena panorama. 19.00 Poročila. 19.15 - 19.30 Novice iz Furlanije - Julijske krajine.

• TOREK, 28. decembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Kratka poročila. 9.15 Jazz utrinek. 10.30 Liki iz naše preteklosti. 10.40 Prosta pot med notami. 11.30 Kratka poročila. 11.35 Ljudsko izročilo. 12.00 Glasba po željah. 12.45 Poročila. 13.00 stane. 14.00 Novice. 14.05 Roman. F.S. Finžgar: »Mirna pota«. Drugi del. 14.30 Glasba. 15.30 Poročila. 16.00 B. Britten: »Privijanje vijaka«, opera. II. dej. 17.00 Kratka poročila. 17.05 Od melodije do melodije. 17.30 Za najmlajše. 18.00 Poročila. 18.05 Problemi slovenskega jezika.

• SREDA, 29. decembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Kratka poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Dogodki iz naše zgodovine. 9.40 Koncert sredi jutra. 10.00 Poročila. 10.15 Jazz utrinek. 10.30 Ženski liki v romanu. 10.50 Glasbena šahovnica. 11.30 Kratka poročila. 11.35 Glasbena šahovnica. 12.00 Glasba po željah. 12.45 Poročila. 13.00 Sestanek. 14.00 Novice. 14.05 Roman. F.S. Finžgar: »Mirna pota«, III. del. 14.30 Glasba. 15.30 Poročila. 16.00 Sopranistka Stela Doz. 16.15 Melodije. 17.00 Kratka poročila. 17.05 Ansambli.

• ČETRTEK, 30. decembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Kratka poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.30 Pogovori o slovenščini. 10.40 Popevke. 11.30 naš posnetek. 12.00 Glasba po željah. 12.45 Poročila. 13.00 Sestanek. 14.00 Novice. 14.05 Roman. F.S. Finžgar: »Mirna pota«. 14.30 Glasba. 15.30 Poročila. 16.00 Natečaj za pianiste »Cata Monti«. 16.25 Melodije. 17.00 Poročila. 17.05 Domači zvoki. 17.30 Za najmlajše. 18.00 Poročila. 18.05 Slovenski znanstveniki. 18.15 »Cecilijanka 76«. 18.30 Glasbena panorama. 19.00 Poročila. 19.15-19.30 Novice iz F.-J.k.

• PETEK, 31. decembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Slovenske žene. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.15 Jazz utrinek. 10.30 Včerajšnji poklici (Lelja Rehar). 11.00 Glasbena šahovnica. 11.30 Poročila. 11.35 Glasbena šahovnica. 12.00 Glasba po željah. 12.45. 13.00 Sestanek. 14.00 Novice. 14.05 Roman. F.S. Finžgar: »Mirna pota«, V. del. 14.30 Glasba. 15.30 Poročila. 16.00 Karol Pahor: Istrijanka. 16.15 Od melodije do melodije. 17.00 Poročila. 17.05 Lahka glasba. 17.30 Za najmlajše. 18.00 Poročila. 18.05 Avtor in knjiga. 18.20 Glasbena panorama. 19.00 Poročila. 19.15-19.30 Novice iz F.-J.k.

• SOBOTA, 1. januarja, ob: 8.00 Poročila. 8.15 Srečno novo leto! 9.00 Sv. maša. 9.45 Tjavidan. 10.30 Družina v sodobni družbi (Lojze Zupančič). 11.00 Poročila. 11.05 Mladinski oder: »365 krat hvala!«. (Marija Susič). 11.30 Pratika. 12.00 Poročila. 12.15 Glasba po željah. 13.00 Sestanek. 14.00 Poročila. 14.05 Roman. F.S. Finžgar: »Mirna pota«, VI. in zadnji del. 14.30 Glasba. 15.30 Poslušajmo spet. 16.45 Melodije. 17.20 Izbirajte. 18.00 »Gorica se pripravlja na obisk Marije Terezije«. (Zora Saksida). R.O. 18.40 Glasbena panorama. 19.00 Poročila. 19.15 - 19.30 Novice iz F.-J.k.

Deželni proračun in štiriletni načrt

(dalje z 2. strani)

hodnje leto glasovanja vzdržal. Za oba dokumenta so glasovale stranke večine, to je DC, PSDI in PRI, proti pa PCI, PSI, MF, PLI in MSI.

NEPRIJETNA VEST

Dne 19. novembra je deželni svet pokazal dobro politično voljo in izglasoval zakonski predlog predstavnika SSK dr. Draga Štoke, ki predvideva povračilo stroškov in bremen slovenskim šolam, slovenskim šolskim sindikatom ter združenjem staršev v zvezi z dvojezičnostjo. Zakon je bil poleg materialnega aspekta važen tudi zaradi svoje načelnosti. To najbrž ni rimski vladi bilo pogodu, zato je — sicer tehnično — juridičnimi pripombami — deželni zakon vrnila deželnemu svetu v ponovno proučitev.

Brzjavka rimske vlade se sklicuje na nove zakone, ki so bili na šolskem področju sprejeti, potem ko je SSK preko svojega svetovalca vložila zakonski predlog, in pripominja med drugim, da združenja staršev in šolski sindikati niso pravne osebe, zaradi česar ne morejo biti deležni prispevkov po tem zakonu.

Deželni svet bo po praznikih zakonski predlog dr. Štoke ponovno proučil v luči pripomb osrednje rimske vlade, nakar bo zakon ponovno romal v Rim.

—o—

V nedeljo, 26. decembra ob 17. uri v Finžgarjevem domu na Opčinah

**VEČER DOMAČE
NARODNO - ZABAVNE GLASBE**
ob zvokih ansambla Taims. Vabljeni!

—o—

»Dom J. Ukmarja« v Ščedni je izdal za Božič drugo številko šapilografiranega vestnika »Skeđenjske novice« z zanimivo vsebino. Čedno natiskan vestnik napravi res dober vtis, tudi vsebinsko.

—o—

Božič ni idila

(nadaljevanje s 1. strani)

bi bil hotel Jezus idilo, bi si bil izbral za kraj svojega rojstva Herodovo palačo, in če bi bil hotel oblast, bi se bil rodil v Cezarjevem rodu v osrčju rimskega imperija namesto revnima Mariji in Jožetu sredi malega, podjarmljenega, na večno preganjanje in zasramovanje obsojenega naroda. Toda ker je prišel na svet zato, da bi oznanjal božjo Resnico, ki predpostavlja tudi ljubezen do resnice nasploh, in da bi razprševal lažne idile, se je rodil v jaslih v hlevu med tistimi, ki so bili najbolj potrebni upanja in opogumljenja.

ZDRUŽENJE SLOVENSkih

ŠPORTNIH DRUŠTEV V ITALIJI

TRST — Ul. Geppa 9 — Tel. 31119 - 61047

GORICA — Ul. Malta 2 — Tel. 2495

vošči vsem slovenskim športnim društvom,

športnikom in športnim delavcem

USPEHOV POLNO LETO 1977

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO

želi svojim cenjenim abonentom in zvestim obiskovalcem, prizadevnim sodelavcem, dragim prijateljem in vsem, ki jim kakorkoli dolguje zahvalo za svoje plodno delo in umetniško rast

Stalno slovensko gledališče
v Trstu

Naj bo sodba, ki smo jo prestregli, o njej še tako povoljna, študija petih skakačev, ki smo jo pred tedni posredovali bralcem, terja vendarle dopolnitev. Neglede na to, da imamo opravka z bralci, ki so — kot sploh sodobniki — večno nezadovoljni in — vsaj do drugih — zahtevni, je tudi prav, da že bnani pridružimo tako zelo podobno in tako različno lepoto.

Tudi pri tej gre za pet skakačev, povrh še vseh pet promoviranih. Ta konjenica pa ne bo kot zadnjič združena v krdele matirala črne kralja, ne: eden za drugim se bodo ti skakači — podobno kot poljski konjeniki pod nemške tanke — vrgli pod sovražne kmete. In namen? Da črne vsakokrat rešijo pata; grožnja s patom bo najresnejša od vseh, ki bo z njimi črni razpolagal. Le zadnji skakač bo preživel pokol in na koncu sam udaril. Vmes bo črnu dano trikrat promovirati damo (nobena od treh pa ne bo dočakala več kot potezo življenja).

Čeprav polni zaupanja v neizčrpne globine šahovske igre, bi si po današnjem sestavku

Libjurkin, 1938) vseeno upali trditi, da smo že z njim že presenetljivo približali skrajnim možnim mejam. Dosti hujšega se ne bo na šahovnici najbrž nikoli nikomur posrečilo. Ali pa se bo, kdo ve?

BELI: Ka2, Td1, a6, c6, d4, d7, e6, f3 g6, h3
ČRNI: Kh1, Sg1, a7, c5, c7, d2, e7, g2, g7, h2
Beli na potezi zmaga.

1. d8-S! cd4:

Glede 1. ... c4 glej stransko varianto spodaj!
2. Sf7 d3 (nastala je pat pozicija), 3. Sh6! gh6:, 4. g7 h5, 5. g8-S! h4 (spet pat!), 6. Sfe! e6:, 7. e7 f5, 28. e8-S! spet!) 9. Sd6 cd6:, 10. c7 d5, 11. c8-S! d4 (spet!), 12. Sb6 ab6:, 13. a7, b5, 14. a8-S! b4, 15. Sb6 b3+, 16. Ka3! b2, 17. Sc4 b1-D (prva od dam enopoteznic), 18. Tb1: d2-D (druga), 19. Td1: d2, 20. Sb2 d3, 21. Ta1 d1-D (tretja), 22. Sd1: d2, 23. Sf2 mat.

Ali 22. ... Sh3:, 23. Sf2 prav tako mat (zaradi dvojne šaha).

Stranska varianta:

1. d8-S! c4, 2. Sf7 c3, 3. Sg5 c2, 4. Se4 c1-S+, 5. Kb1 Se2, 6. Sf2 mat (ali 5. ... Sd3, 6. Sg3 mat).

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51